

ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2021

Utvecklingen på arbetsmarknaden 2021–2022

 ARBETSFÖRMEDLINGEN
SWEDISH PUBLIC EMPLOYMENT SERVICE

Text

Analysavdelningen

I rapporten har inkommande statistik beaktats till och med den 10 juni 2021

Eftertryck tillåten med angivande av källa

Arbetsförmedlingen analys 2021:13

Diarienummer: Af-2021/0030 6123

© Arbetsförmedlingen 2021-06-16

Förord

Utsikterna på arbetsmarknaden har förbättrats. Arbetslösheten är dock fortsatt hög och effekterna av pandemin bedöms som långvariga, framför allt med tanke på det stora antalet långtidsarbetslösa. Det finns dessutom fortfarande osäkerhet kring utvecklingen och återhämtningen framöver. I *Arbetsmarknadsutsikterna våren 2021* presenteras Arbetsförmedlingens bedömning kring hur arbetsmarknaden kan utvecklas under 2021 och 2022.

Solna 10 juni 2021

Annika Sundén
Analysdirektör

Innehåll

Sammanfattning	3
Internationell översikt	5
Ljusare utsikter i världsekonomin – men tudelad återhämtning.....	5
Svensk ekonomi	7
Kraftig ekonomisk nedgång under 2020	7
Återhämtningen i ekonomin tar ny fart under 2021	7
Kapacitetsutnyttjandet fortfarande på låga nivåer	12
Utvecklingen på arbetsmarknaden.....	14
Ojämn återhämtning på arbetsmarknaden	14
Korttidspermitterade går upp i arbetstid före nyrekryteringar sker	14
Näringsgrenarnas utveckling.....	16
Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen.....	29
Hög arbetslöshet i spåren av pandemin	29
Återhämtning på arbetsmarknaden under prognosperioden.....	30
Rekordhög långtidsarbetslöshet riskerar att bita sig fast	39
Stora utmaningar på arbetsmarknaden	43
Återhämtningen på arbetsmarknaden kommer inte alla till del	43
Ökade obalanser kan försvåra matchningsläget framöver	44
Bilagor.....	46

Sammanfattning

Återhämtningen i ekonomin tar ny fart under 2021

Svensk ekonomi påverkas i hög grad av både pandemin och efterfrågeutvecklingen i omvärlden. Svensk BNP var under första kvartalet 2021 inte tillbaka på samma nivåer som innan pandemin, men återhämtningen fortgår och det finns goda möjligheter för att den ekonomiska aktiviteten ökar i takt med att restriktioner lättas successivt under 2021. Därtill stimuleras ekonomin fortfarande av en expansiv penning- och finanspolitik. Under tredje kvartalet 2021 väntas den ekonomiska aktiviteten få en tydlig skjuts uppåt i takt med att fler i den vuxna befolkningen har vaccinerats samt att smittspridningen kommit ner på lägre nivåer.

Ojämn återhämtning på arbetsmarknaden

Under inledningen av 2021 har utsikterna för svensk ekonomi och arbetsmarknad förbättrats. Återhämtningen är dock fortsatt ojämn över näringsgrenar och grupper av arbetslösa. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta kommer att öka under 2021 i takt med att restriktioner kan lättas och närmar sig nivåerna innan pandemin först under slutet av 2022. Det beror bland annat på att ett stort antal anställda fortfarande omfattas av stödet för korttidsarbete och att antalet arbetade timmar fortfarande är lägre än innan pandemin. Återhämtningen på arbetsmarknaden väntas därmed bli utdragen och effekterna av pandemin mer långvariga.

Hög arbetslöshet i spåren av pandemin

Antalet inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd) har ökat på bred front i spåren av pandemin. Ökningen inleddes dock redan i samband med konjunkturförsvagningen under andra halvåret 2019. Arbetslösheten ökade sedan påtagligt när effekterna av pandemin blev tydliga på arbetsmarknaden. Under slutet av 2020 och inledningen av 2021 uppvisade arbetsmarknaden motståndskraft trots att fler och skärpta restriktioner implementerades. Regeringens förlängda och förstärka stödåtgärder bedöms ha dämpat de negativa effekterna på arbetsmarknaden och arbetslösheten hade annars varit på en betydligt högre nivå.

Återhämtningen på arbetsmarknaden påbörjades under hösten 2020 och fler inskrivna arbetslösa lämnade Arbetsförmedlingen för arbete eller utbildning. En utveckling som understöts av bättre utsikter i ekonomin och av olika stödåtgärder. Arbetslösheten är dock fortsatt hög och effekterna av pandemin bedöms som långvariga, framför allt med tanke på den tydliga ökningen av långtidsarbetslösheten.

Under slutet av 2022 bedöms antalet inskrivna arbetslösa att närma sig nivåerna innan pandemin. Under prognosperioden är det framför allt inskrivna arbetslösa med kortare inskrivningstider och en starkare position på arbetsmarknaden som väntas lämna för arbete. Situationen på arbetsmarknaden bedöms bli fortsatt svår för inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga.

För 2021 och 2022 bedöms antalet inskrivna arbetslösa uppgå till i genomsnitt 415 000 respektive 380 000 personer. Det motsvarar genomsnittliga arbetslöshetsnivåer på 8,0 respektive 7,4 procent. Det kvarstår dock en stor osäkerhet kring återhämtningen på arbetsmarknaden under prognosperioden.

Återhämtningen på arbetsmarknaden kommer inte alla till del

Till följd av pandemin har långtidsarbetslösheten ökat i snabb takt och i slutet av maj uppgick antalet långtidsarbetslösa till rekordhöga 189 000 personer som varit utan arbete i mer än 12 månader. Det innebär att de långtidsarbetslösa utgör 46 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa, vilket är den högsta andelen någonsin enligt den nuvarande definitionen. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet långtidsarbetslösa kan överstiga 200 000 personer under prognosperioden, vilket innebär att andelen kan nå nivåer över 50 procent av samtliga inskrivna arbetslösa.

Att krisen påskyndat digitaliseringen, med i vissa fall högre kompetenskrav som följd, innebär att situationen har blivit ännu svårare för personer som redan före krisen var arbetslösa och som har hamnat ännu längre ifrån arbetsmarknaden. Därmed riskerar strukturarbetslösheten att bita sig fast på en högre nivå. Till följd av krisen har också nya grupper hamnat i längre tider av arbetslöshet. Många av dem som har blivit arbetslösa under pandemin, men inte kommit ut i arbete, är personer med minst gymnasial utbildning och färsk arbetslivserfarenhet.

För att motverka den höga långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser inom arbetsmarknadspolitiken, men också inom andra politikområden. Fler långtidsarbetslösa behöver ta del av insatser för att det ska vara möjligt att bryta den pågående utvecklingen. För att öka chansen för fler långtidsarbetslösa att långsiktigt komma i arbete behöver betydligt fler än idag påbörja studier. Betydligt fler som står längre ifrån arbetsmarknaden behöver också gå till olika former av subventionerade anställningar, exempelvis nystartsjobb.

Ökade obalanser kan försvåra matchningsläget framöver

Det är troligt att arbetsgivare kommer att uppleva en ökad brist på efterfrågad arbetskraft under prognosperioden trots att arbetslösheten fortfarande är hög. Det grundar sig dels på att det redan innan pandemin fanns en begränsad tillgång till arbetskraft med efterfrågade kompetenser, dels på att kompetenskraven ökat eller förändrats i spåren av den påskyndade strukturomvandlingen.

För att minska obalanserna på arbetsmarknaden framöver behöver tillgången på efterfrågade kompetenser öka för att motsvara de kompetenskrav som finns på arbetsmarknaden. Det blir därför helt centralt att underlätta samt att motivera och vägleda fler till utbildning som leder till arbete. Det kan också krävas omställning för personer som blivit arbetslösa till följd av den påskyndade strukturomvandlingen under pandemin, exempelvis inom delar av handeln och industrin. Dessa personer kan också behöva byta yrke eller bransch samtidigt som det kan krävas en större geografisk rörlighet. En fullföljd gymnasieutbildning är dock fortsatt den enskilt viktigaste möjligheten för att varaktigt etablera sig på svensk arbetsmarknad.

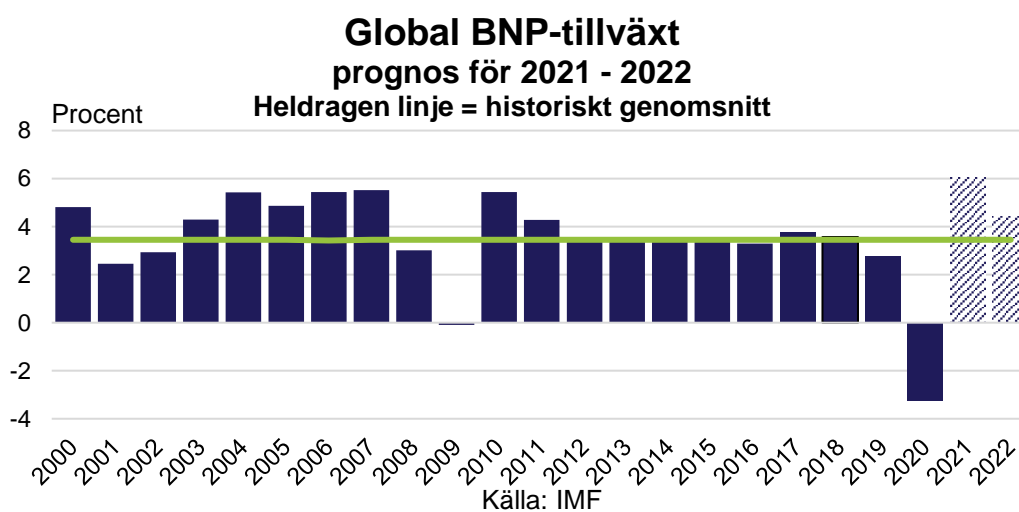
Internationell översikt

Återhämtningen i världsekonomin fortlöper trots att pandemin fortfarande är pågående. Utvecklingen i omvärlden är samtidigt asymmetrisk både ur ett regionalt och branschmässigt perspektiv. Stora finans- och penningpolitiska stödpaket fortsätter att stimulera världsekonomin. Samtidigt finns en stor osäkerhet kring konsekvenserna av att dessa stöd kommer att avvecklas på sikt samt att vaccinationstakten varierar stort i olika delar av världen. Sammantaget väntas en tydlig ökad ekonomisk aktivitet i den globala ekonomin under de närmsta åren.

Ljusare utsikter i världsekonomin – men tudelad återhämtning

Den globala tillväxten föll kraftigt i samband med pandemin och de restriktioner och åtgärder som vidtogs för att begränsa smittspridningen. Under helåret 2020 minskade global BNP (bruttonationalprodukt) med 3,3 procent vilket kan ställas i relation till finanskrisen, då minskningen för år 2009 summerades till relativt blygsamma 0,1 procent. Trots den historiskt stora nedgången under pandemin har såväl världshandeln som industriproduktionen återhämtat sig snabbare än vad de flesta prognosmakare väntat och det finns en positiv framtidstro. När smittspridningen återigen ökade under hösten 2020 var världsekonomin mer motståndskraftig. Det beror bland annat på att nedstängningarna anpassades till en mer regional karaktär och att distributionskedjor inte påverkades i lika hög utsträckning som under våren.

Återhämtningen i världsekonomin möjliggörs till stor del av en fortsatt expansiv penningpolitik, omfattande finanspolitiska stimulanspaket samt en gradvis ökad efterfrågan världen över. Vid sidan av detta understöds även återhämtningen av att vaccineringsprogrammen succesivt rullas ut i allt större skala.

I mars bedömde IMF (International Monetary Fund) att global BNP skulle öka med 6 procent under 2021 samt 4,4 procent under 2022. Återhämtningen är dock ojämna då smittspridningen och återhämtningen i världsekonomin varierar mellan olika länder.

I Europa har smittspridningen ett mer utdraget förlopp jämfört med andra delar av världen, vilket håller tillbaka styrkan i återhämtningen. Samtidigt kan återhämtningen för länder som USA och Kina bidra till en särskilt stark ekonomisk tillväxt under de närmsta åren enligt IMF.

Det finns även branschmässiga skillnader i den globala återhämtningen där de delar av tjänstesektorn som baseras på fysisk kontakt fortfarande har en svår situation samtidigt som industrin gynnats av en ökad global efterfrågan. Parallellt med detta hålls tillväxten delvis tillbaka av en global brist på containrar och insatsvaror så som halvledare. Sammantaget pekar det mesta på en stark tillväxt och en stigande efterfrågan i världsekonomin de närmsta åren vilket gynnar den svenska exporten. Osäkerheten i de framåtblickande bedömningarna är dock fortfarande stor. Effekterna av att de ekonomiska stödpaketen på sikt kommer att fasas ut är mycket svåra att bedöma. I ett mer dystert scenario skulle även en flaskhalsproblematik kunna uppstå med en snabbt stigande inflation och en mer restriktiv penningpolitik som i sig kan dämpa återhämtningstakten.

Svensk ekonomi

Aktiviteten i svensk ekonomi väntas växla upp och ta fart under tredje kvartalet 2021. Arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågeutvecklingen har ökat tydligt och inom samtliga näringsgrenar. Därtill indikerar alltmer positiva anställningsplaner på att återhämtningen på arbetsmarknaden fortsätter att stärkas under prognosperioden. Det vilar samtidigt en osäkerhet kring styrkan och takten i återhämtningen vilket är relaterad till den alltjämt pågående pandemin.

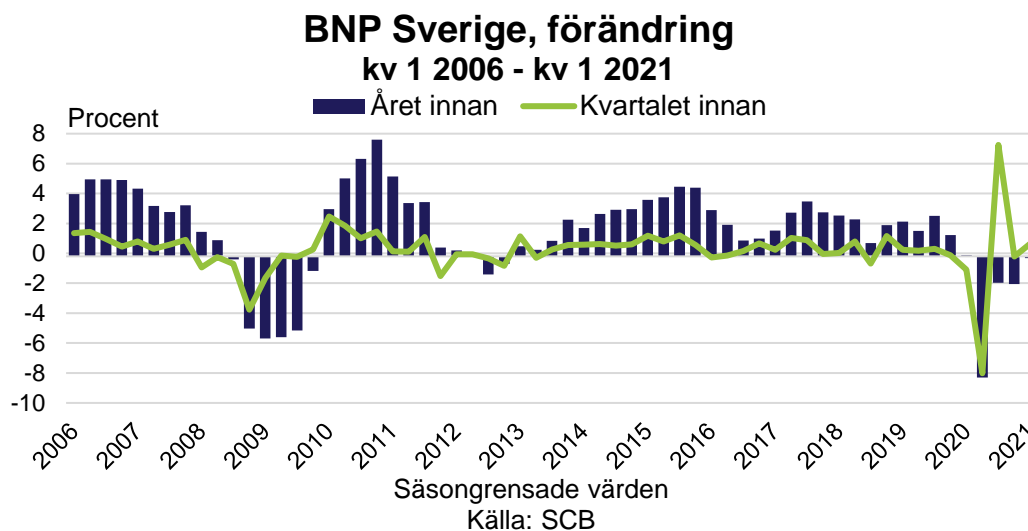
Kraftig ekonomisk nedgång under 2020

Svensk ekonomi drabbades mycket hårt av pandemin under våren 2020 genom de restriktioner och rekommendationer som infördes för att begränsa smittspridningen. Till det ska även läggas att Sverige i stor utsträckning är beroende av hur efterfrågan i omvärlden utvecklas då en stor andel av svensk BNP utgörs av export av varor och tjänster. Under andra kvartalet 2020 föll svensk BNP med 7,8 procent, säsongrensat och jämfört med föregående kvartal. I takt med att smittspridningen minskade under sommaren 2020 växlade aktiviteten i svensk ekonomi upp tillfälligt under det tredje kvartalet, dock från en mycket låg nivå. Därefter följde en andra våg av smittspridning som dämpade tillväxten på nytt i slutet av året. Effekterna på arbetsmarknaden blev dock inte lika påfallande som under våren, till följd av de förlängda stödåtgärderna till drabbade företag och att utvecklingen inom exportindustrin varit positiv.

Under helåret 2020 minskade svensk BNP med 2,8 procent vilket kan jämföras med den genomsnittliga BNP-siffran för hela euroområdet som föll med 6,6 procent. Sverige skiljer sig samtidigt genom att inte ha stängt ner samhället i lika stor omfattning som andra länder under pandemin.

Återhämtningen i ekonomin tar ny fart under 2021

Under första kvartalet 2021 steg svensk BNP med 0,8 procent säsongrensat och jämfört med kvartalet innan. Uppgången drevs dels av en ökad varuexport, dels av en ökad konsumtion bland hushållen. Jämfört med samma kvartal året innan var tillväxten i princip oförändrad. BNP-nivån var under första kvartalet 2021 inte tillbaka på samma nivåer som innan krisen, men återhämtningen fortskrider successivt och det finns goda möjligheter för en ökad ekonomisk aktivitet i takt med att restriktioner lättas. Därtill stimuleras den ekonomiska aktiviteten fortfarande av en expansiv penning- och finanspolitik, men som på sikt kommer att ebba ut. Under pandemin har hushållens sparande ökat till rekordhöga nivåer, vilket ger utrymme för en ökad konsumtion.

Konjunkturinstitutet bedömer att svensk BNP kommer att öka med 3,7 procent under helåret 2021. Under tredje kvartalet väntas den ekonomiska aktiviteten få en tydlig skjuts uppåt i takt med att allt fler i den vuxna befolkningen har vaccinerats samt att smittspridningen kommit ner på lägre nivåer. Även exporten bedöms fortsätta stärkas mot slutet av året. Återhämtningen bedöms därefter fortskrida under 2022 med en tillväxt på 3,4 procent.¹

Stärkta förväntningar inom näringslivet

Arbetsförmedlingens enkätundersökning med privata arbetsgivare² visar på en tydligt mer positiv syn på efterfrågan av varor och tjänster det närmsta halvåret jämfört med bedömningarna för ett år sedan. Indexet, som är normaliserat kring värdet 100, uppvisar i vårens undersökning ett värde på 98. Indikatoren har därmed stigit från en historiskt låg bottennotering våren 2020 till en nivå strax under ett normalt förväntningsläge. Efter att undersökningen genomförts har signalerna enligt andra indikatorer fortsatt att visa en stark framtidstro.³ Det ska samtidigt förtydligas att det fortsättningsvis finns en stor osäkerhet kring bedömningarna för efterfrågan framöver, inte minst med beaktande att pandemin fortfarande är pågående.

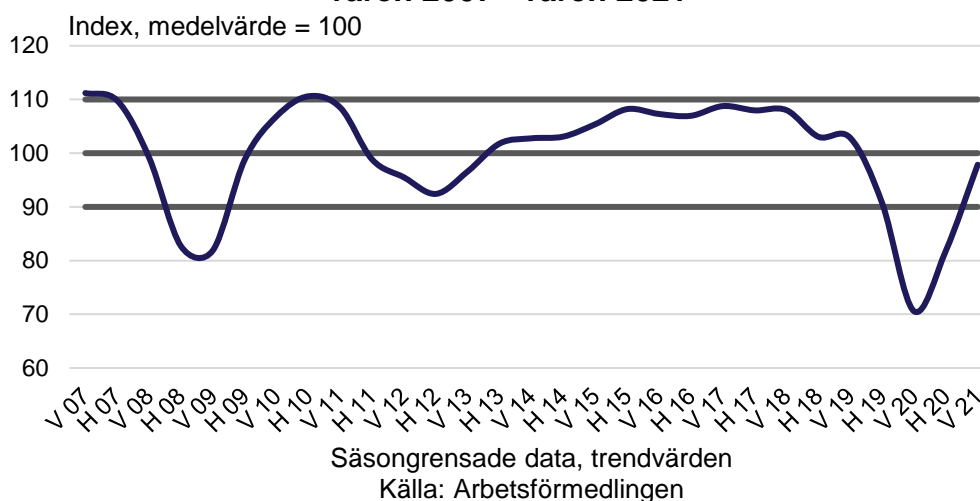
I vårens undersökning svarade 38 procent av arbetsgivarna att efterfrågan på deras varor och tjänster bedöms öka de kommande sex månaderna, vilket kan jämföras med 16 procent för ett år sedan. Samtidigt uppgav 51 procent av företagen en oförändrad efterfrågeutveckling under det kommande halvåret, jämfört med 37 procent våren 2020. Undersökningen visar även på att arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågeutvecklingen från hösten 2020 har överträffats inom samtliga näringsgrenar och särskilt bland industriföretagen.

¹ Konjunkturläget Mars 2021, Konjunkturinstitutet.

² Arbetsförmedlingens undersökning genomfördes under perioden 23 februari och 15 april 2021.

³ Konjunkturinstitutets konfidensindikator för näringslivet visade i maj 2021 på ett historiskt starkt stämmningsläge bland företagen, dvs en månad efter att Arbetsförmedlingens enkätundersökning genomfördes.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator våren 2007 - våren 2021

Samtliga näringsgrenar bidrar till den starka upphämtningen i Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator. Uppgången väntas bli särskilt stark inom information och kommunikation, men även handeln spår en tydligt ökad efterfrågan. Förväntningarna har även stärkts från tidigare låga nivåer inom andra delar av den kontaktnära servicesektorn såsom inom hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster. Även på lite längre sikt (sex till tolv månader) är det inom information och kommunikation samt handeln som efterfrågeförväntningarna har ökat mest jämfört med våren 2020.

Mer positiva anställningsplaner bland arbetsgivarna

Arbetsförmedlingens enkätundersökning visar på att en stor andel av de privata arbetsgivarna tvingats dra ner på sina personalstyrkor under det senaste året som en effekt av den drastiskt minskade efterfrågan. Största personalminskningarna noteras inom områdena hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster. Även inhyrd personal har minskat jämfört med för ett år sedan, och särskilt mycket inom just dessa näringsgrenar. Ett av kraven för att kunna beviljas stöd i form av korttidsarbete består i att arbetsgivaren måste kunna uppvisa att åtgärder vidtagits för att minska arbetskraftskostnaderna, däribland uppsägning av inhyrd personal.

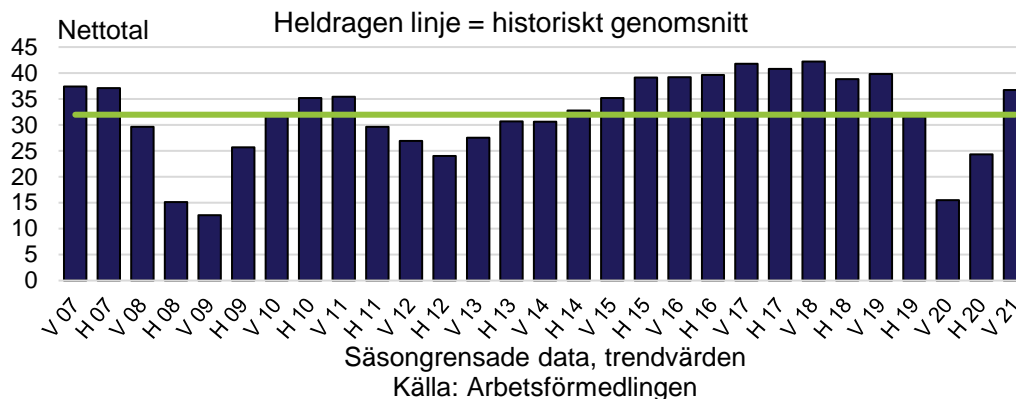
På ett års sikt räknar dock arbetsgivarna med ett ökat antal anställda. Anställningsplanerna ligger i vårens undersökning på en nivå över det historiska genomsnittet. Nettotalet⁴ över arbetsställen som planerar att utöka sin personalstyrka uppgick till 34 vilket kan jämföras med ett motsvarande nettotal på knappt sju under våren 2020.⁵ Företagens alltmer expansiva rekryteringsplaner ligger därmed i linje med den mer optimistiska synen på den kommande efterfrågeutvecklingen på både kort och lite längre sikt. Företagen i näringslivet

⁴ Nettotalet beräknas som skillnaden mellan andelen arbetsställen som räknar med ett ökat antal anställda och andelen som räknar med ett minskat antal anställda.

⁵ Originalvärden.

planerar även för ett ökat antal inhyrda under det närmsta året, även om inte antalet väntas uppgå till samma nivå som innan pandemin.

Privata arbetsgivare som planerar utöka personalstyrkan på ett års sikt våren 2007 - våren 2021

Anställningsplanerna för det kommande året varierar samtidigt mellan olika näringsgrenar. Särskilt positiva är arbetsgivare inom den privata tjänstesektorns delbranscher såsom information och kommunikation samt hotell och restaurang. Även de offentliga verksamheterna planerar att öka antalet anställda det kommande året. Något mer försiktiga är anställningsplanerna inom områdena handel och transport, som dock stärkts tydligt jämfört med våren 2020. Läs mer om näringsgrenarnas anställningsplaner i avsnittet om *Näringsgrenarnas utveckling*.

Antalet nyanmälda lediga platser fortsätter att öka

Utöver anställningsplanerna kan arbetsgivarnas behov av arbetskraft också återspeglas i antalet nyanmälda lediga platser som anmäls till Arbetsförmedlingen.⁶ I samband med krisens inledande fas under våren 2020 tvärstannade efterfrågan på arbetskraft inom stora delar av arbetsmarknaden, vilket blev tydligt genom att antalet nyanmälda lediga platser på kort tid halverades. Efterfrågan var dock fortsatt stor inom områdena utbildning samt vård och omsorg. Exempelvis annonserades ett stort antal lediga platser för grundutbildade sjuksköterskor, grundskollärare samt undersköterskor inom hemtjänst och äldreboenden. Efterfrågan på dessa yrken har därefter legat på en konstant hög nivå.

Arbetsmarknaden har sedan dess börjat återhämtat sig inom allt fler områden trots att pandemin fortfarande är ett faktum. Under perioden januari-maj 2021 registrerades nära 526 000 nyanmälda lediga platser på Platsbanken. Vilket kan jämföras med 490 000 samma period året innan eller 599 000 nyanmälda lediga platser under samma period 2019. Det finns dock exempel på yrken där efterfrågan både har ökat respektive minskat jämfört med förra året. För grundutbildade sjuksköterskor samt specialistläkare och övriga läkare har antalet nyanmälda lediga

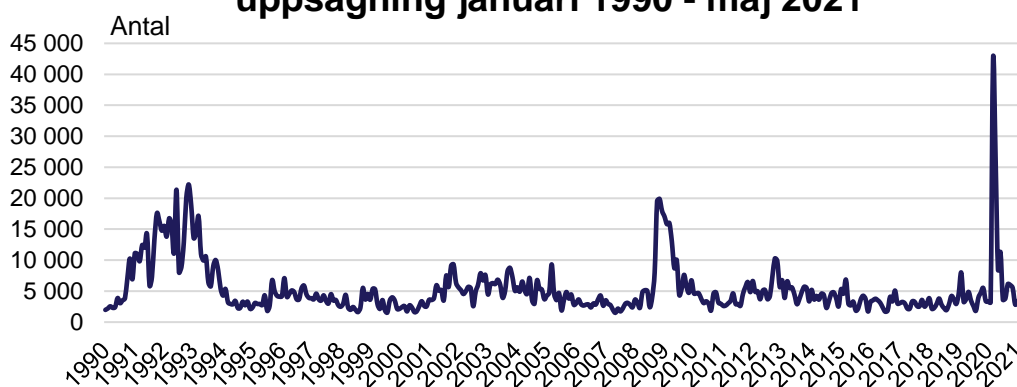
⁶ Syftet med platsannonseringen är primärt att underlätta matchningen på arbetsmarknaden. Statistiken bör därför tolkas med försiktighet.

platser ökat i stor omfattning. En tydlig ökning ses även bland annonser för telefon- och företagssäljare. Samtidigt har efterfrågan dämpats tydligt för yrken inom exempelvis hotell- och restaurangverksamhet, kundtjänst samt kassapersonal jämfört med föregående år.

Lägre varseltal bekräftar ett stabilare arbetsmarknadsläge

Antalet varsel⁷ är ytterligare en indikator som ofta samvarierar med behovet av arbetskraft, men kan också vara en följd av strukturomvandlingar. Under krisens inledande fas noterades på kort tid rekordhöga varseltal som främst drabbade kontaktnära verksamheter inom den privata tjänstesektorn med tonvikt på delbranscherna hotell- och restaurang, personliga och kulturella tjänster samt finansiell verksamhet och företagstjänster. Kort därefter drabbades även industrin på grund av den kombinerade efterfråge- och utbudschock som därmed uppstod på världsmarknaden. Under 2021 hade drygt 14 000 personer varslats om uppsägning fram till och med maj, vilket kan jämföras med närmare 84 000 personer under samma period 2020 samt cirka 25 000 under 2019. Det visar på att arbetsmarknadsläget har stabiliserats och att majoriteten av arbetsgivarna ser framåt med allt större tillförsikt.

Antalet personer berörda av varsel om uppsägning januari 1990 - maj 2021

Källa: Arbetsförmedlingen

Under helåret 2020 registrerades dock något färre företagskonkurser totalt sett jämfört med året innan⁸. Företagsstöden, däribland anstånd med skatteinbetalningar, har fungerat som en viktig stötdämpning för många verksamheter som annars skulle hamnat i allvarliga likviditetsproblem under krisen. Samtidigt har detta inneburit att många verksamheter inom exempelvis hotell och restaurang har skjutit en växande skatteskuld framför sig utan att omsättningen hunnit tillbaka till förkrisnivåer på grund av införda restriktioner och minskade

⁷ Arbetsgivare har endast en skyldighet att anmäla varsel om driftinskränkning om minst fem personer riskerar uppsägning.

⁸ Tillväxtanalys, maj 2021.

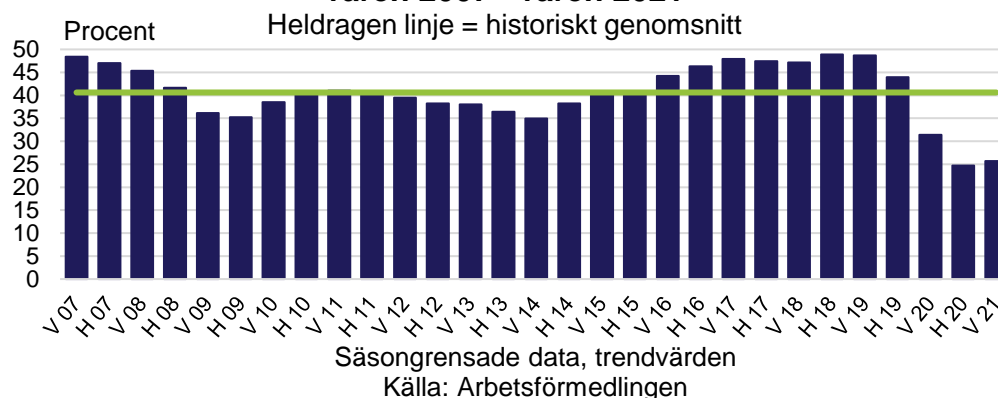
kundunderlag. Därmed finns en risk att varselalen ökar på nytt under nästa år i samband med att dessa skulder ska regleras.

Lågkonjunkturen väntas enligt Konjunkturinstitutet klinga av först under 2022. Takten i den ekonomiska återhämtningen fram tills dess samt nettoeffekten av avveckling av stöd och en ökad ekonomisk aktivitet är dock svår att förutsäga i detta skede. Med krisens längd ökar också risken att fler företag går i konkurs. Pandemins potentiella effekter i termer av bestående beteendeförändringar och ändrade konsumtionsmönster är också svåra att bedöma då många restriktioner fortfarande ligger kvar. Tydligt är dock att strukturomvandlingen går allt snabbare och att pandemin har påskyndat exempelvis skiftet från delar av den fysiska handeln till större inslag av internet-handel, vilket är en utveckling som förstärkts i samband med krisen.

Kapacitetsutnyttjandet fortfarande på låga nivåer

Resultaten från Arbetsförmedlingens enkätundersökning under våren 2020 visade att efterfrågan på arbetskraft bromsade in i ett tidigt skede av krisen⁹. Det tvära fallet i kapacitetsutnyttjandet var samtidigt en förväntad effekt av de restriktioner och åtgärder som infördes och som fick en direkt negativ inverkan på aktivitetsnivån i näringslivet. Ett år senare ligger kapacitetsutnyttjandet av befintlig personal kvar på en nivå långt under det historiska genomsnittet. Att många arbetsgivare fortfarande anger att de kan öka produktionen relativt mycket innan de måste nyrekrytera beror sannolikt på korttidspermitteringar som innebär att redan befintlig personal i första hand kommer att kunna växla upp i arbetstid i takt med att efterfrågan ökar. Under våren 2021 uppgav 25 procent av arbetsställena att de kan öka sin produktion med högst fem procent innan rekrytering behöver ske. Det kan jämföras med närmare 29 procent våren 2020.

Privata arbetsgivare som kan öka produktionen med högst fem procent innan nyrekrytering våren 2007 - våren 2021

⁹ Enkätundersökningen våren 2020 besvarades under perioden 23 mars till 29 april.

Kapacitetsutnyttjandet varierar samtidigt mellan olika näringsgrenar. Hotell och restaurang, handel samt personliga och kulturella tjänster är exempel på delbranscher inom den privata tjänstesektorn vilka utmärker sig med ett lägre kapacitetsutnyttjande än andra områden och där 12–16 procent av arbetsställena kan öka produktionen med högst fem procent innan rekrytering behöver ske. Det sammanfaller även väl med statistiken över beviljade korttidspermitteringar där just dessa näringsgrenar utgör de som beviljats mest stöd för sina anställda. Även tillverkningsindustrin har ett relativt lågt kapacitetsutnyttjande i Arbetsförmedlingens enkätundersökning (23 procent) samtidigt som andelen permitterade inom industrin dock har minskat tydligt jämfört med tidigare faser under krisen. Högst är kapacitetsutnyttjandet bland verksamheter inom utbildning där drygt hälften av arbetsställena uppger att de kan öka kapaciteten med som högst fem procent innan rekrytering behöver ske. Motsvarande andel för byggverksamheten var 30 procent.

Utvecklingen på arbetsmarknaden

Återhämtningen på arbetsmarknaden väntas fortsätta under de kommande åren, men effekterna av pandemin bedöms som långvariga. Samtidigt varierar återhämtningen mellan olika näringsgrenar, där restriktioner fortsätter att tynga delar av arbetsmarknaden under 2021. Förlängda stödåtgärder fortsätter dock att understödja återhämtningen.

Ojämn återhämtning på arbetsmarknaden

Under inledningen av 2020, när pandemin fick tydliga effekter på arbetsmarknaden, drabbades främst den privata tjänstesektorn. Efterfrågan inom hotell- och restaurangverksamhet, bemanning, resebranschen, transport och handel avstannade hastigt. Även industrin påverkades av nedstängningar i andra länder, störningar i leveranskedjor och minskad export. Utsikterna ljusnade under det tredje kvartalet 2020, framför allt för industrin. Smittspridningen började dock öka igen under slutet av året och regeringen införde nya och striktare åtgärder för social distansering. De negativa effekterna blev inte lika påfallande som under våren 2020, då krisen framför allt koncentrerades till delar av den privata tjänstesektorn.

Under inledningen av 2021 har utsikterna för svensk ekonomi och arbetsmarknad förbättrats. Återhämtningen är dock fortsatt ojämn över näringsgrenar och grupper av arbetslösa.¹⁰ Industrin, som utgör en betydande andel av svensk BNP, fortsätter uppvisa en stark framtidstro. Samtidigt fortsätter restriktioner att hämma delar av den privata tjänstesektorn. Regeringen har återigen förlängt olika stödåtgärder till och med sista september i år, vilket motverkar de negativa effekterna på arbetsmarknaden. Folkhälsomyndigheten¹¹ och regeringen¹² har också presenterat en plan för hur restriktioner kan lättas under sommaren och hösten 2021. Dock kvarstår osäkerheten kring pandemin och dess långsiktiga effekter.

Korttidspermitterade går upp i arbetstid före nyrekryteringar sker

Under 2020 minskade antalet sysselsatta och antalet arbetade timmar som en följd av pandemins effekter på arbetsmarknaden. Det är viktigt i sammanhanget att framhålla att antalet sysselsatta upprätthållits tack vare stödet för korttidsarbete, som utan stödåtgärden skulle minskat betydligt mer. Det blir tydligt av att närmare 600 000 anställda beviljades stöd för korttidsarbete under 2020, och att det hittills i år finns ansökningar som omfattar 145 000 anställda.¹³

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta kommer att öka under 2021 i takt med att restriktioner kan lättas. Återhämtningen väntas dock bli utdragen på arbetsmarknaden där effekterna av pandemin väntas bli långvariga. Det beror bland

¹⁰ Läs mer om olika grupper av arbetslösa under avsnittet *Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen*.

¹¹ Läs mer i rapporten *Vidareutveckling och konkretisering av nivåerna för den fortsatta anpassningen av smittskyddsåtgärder för covid-19*, Folkhälsomyndigheten 2021.

¹² Läs mer i promemorian *Plan för avveckling av restriktioner*, Socialdepartementet 2021.

¹³ Uppgifter enligt Tillväxtverkets statistikverktyg *Statistik – korttidsarbete 2020 och 2021*, den 10 juni 2021.

annat på att ett stort antal anställda fortfarande omfattas av stödet för korttidsarbete och att antalet arbetade timmar fortfarande är lägre än innan pandemin. När efterfrågan på arbetskraft ökar i samband med att restriktioner lättas kommer först anställda som beviljats stödet för korttidsarbete att gå upp i arbetstid. Det är först senare i återhämtningsfasen som företagen nyrekryterar personal. Samtidigt finns det en fortsatt osäkerhet som bidrar till att arbetsgivare sannolikt är försiktiga i sina rekryteringar åtminstone under 2021. Antalet arbetade timmar bedöms därför öka i en förhållandevis snabbare takt än antalet sysselsatta. I takt med att restriktioner lättas bedöms sysselsättningen framför allt att öka för branscher som hotell- och restaurang, personliga och kulturella tjänster samt för besöksnäringen.

Osäkerheten för återhämtningen på delar av arbetsmarknaden framöver kvarstår. Det handlar bland annat om vad som händer när restriktioner lättas och hur beteenden och konsumtionsmönster kan ha förändrats av pandemin. Sannolikt kommer exempelvis delar av resebranschen att påverkas av pandemin under en lång tid framöver. Pandemin har också påskyndat strukturomvandlingen på arbetsmarknaden vilket bidrar till att alla jobb som försvunnit, exempelvis inom handeln, inte kommer att komma tillbaka. Industrin har också tidigarelagt strukturella förändringar till följd av krisen. De nya jobb som skapas kommer sannolikt att ha andra och i vissa fall högre kompetenskrav, vilket innebär att det finns ett behov av utbildning och omställning för arbetskraften. Om arbetsgivare har svårt att få tag på arbetskraft med efterfrågade kompetenser kan detta hålla tillbaka sysselsättningstillväxten på delar av arbetsmarknaden under prognosperioden.

Stor omläggning av arbetskraftsundersökningarna (AKU)

Från och med 1 januari 2021 anpassas SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) till EU:s nya ramlag för den sociala statistiken, vilket har medfört förändringar i undersökningen. Omläggningen innebär bland annat ett tidsseriebrott och vissa förändringar i nivåer, där exempelvis antalet personer som definieras som sysselsatta har minskat.

För att fastställa tidsseriebrottets storlek genomför SCB dubbla undersökningar under 2021, både enligt den tidigare definitionen och den nya ramlagen. Publicering av eventuella länkade serier, som gör det möjligt att jämföra mot tidigare år, kommer preliminärt att ske under slutet av 2021 enligt SCB.¹⁴ AKU-statistiken kommer därför att vara svårtolkad under en lång tid framöver och bedömningar i AKU-termer efter tidsseriebrottet bör tolkas med försiktighet tills det finns möjlighet att jämföra nivåer bakåt i tiden.

Under det sista kvartalet 2020 fanns det närmare 5 060 000 sysselsatta enligt AKU, vilket är drygt 70 000 färre sysselsatta i åldern 15-74 år jämfört med samma kvartal föregående år.¹⁵ Under första kvartalet 2021 uppgick antalet sysselsatta till drygt 4 920 000 personer i åldrarna 15-74 år enligt den nya AKU-definitionen.¹⁶ För

¹⁴ Läs mer om förändringarna i AKU på SCB:s hemsida.

¹⁵ Enligt den tidigare definitionen av AKU.

¹⁶ Enligt den nya omläggningen av AKU.

helåren 2021 och 2022 bedöms antalet sysselsatta närma sig nivåerna innan pandemin. Antalet sysselsatta bedöms minska med 0,1 procent under 2021 som en följd av omläggningen av AKU. Under 2022 bedöms antalet sysselsatta öka med 1,5 procent. Samtidigt fortsätter befolkningen att växa under prognosperioden. Det medför att sysselsättningsgraden i åldersgruppen 15-74 år väntas vara något lägre under 2022 jämfört med 2019, en nivå som dock är svår att jämföra till följd av statistikomläggningen.¹⁷

Näringsgrenarnas utveckling

Återhämtningen fortsätter inom industrin

Under den globala inbromsningen som skedde under förra våren föll exportorderingen kraftigt för en majoritet av industriföretagen. Det påverkade svensk industri genom både minskad efterfrågan och störningar i leveranskedjorna. Återhämtningen efter de stora nedstängningarna kom igång oväntat snabbt i takt med att ekonomierna öppnade upp och industriproduktionen ökade tydligt från och med det tredje kvartalet förra året. Trots en ökande smittspridning under det andra halvåret 2020 kunde industrin hålla produktionen uppe. Brist på insatsvaror och produktionsstörningar under inledningen av 2021 har heller inte dämpat den svenska industriproduktionen.

I Arbetsförmedlingens enkätundersökning har industriarbetsgivarnas förväntningar på efterfrågan ökat successivt efter att den föll dramatiskt förra våren, till den lägsta nivån som uppmätts sedan mätningarna startade 2007. Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för våren 2021 uppgår till en nivå strax under det historiska genomsnittet. Konjunkturinstitutets konfidensindikator för industrin visar ett liknande mönster med en successiv återhämtning efter bottennoteringen i april förra året. I den senaste mätningen i maj ökade indikatorn till en nivå som är den högsta någonsin. Både förväntningar på produktionsvolym och orderstockarnas storlek bidrog till den starka uppgången. Även inköpschefsindex för industrin har stigit i snabb takt och indikerar expansiva produktionsplaner och ökad ordergång trots brist på insatsvaror och störningar i leveranskedjorna. Även om det totala värdet för maj backade efter den starka uppgången i april är trenden fortsatt expansiv.

Anställningsplanerna bland industriarbetsgivarna i Arbetsförmedlingens undersökning våren 2021 har blivit mer optimistiska jämfört med de två senaste mätningarna. Närmare hälften av arbetsgivarna planerar att utöka sin personalstyrka på ett år sikt, att jämföra med 25 procent för ett år sedan. Industriarbetsgivarna har optimistiska anställningsplaner även på två års sikt. Det innebär att en stabil återhämtning av antalet anställda väntas under prognosperioden. Enligt Konjunkturinstitutets mätningar vände de negativa anställningsplanerna uppåt redan i början av året. Under våren har nivåerna för såväl utfall som förväntat antal anställda varit tydligt positiva.

En femtedel av arbetsgivarna inom industrin har upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret i Arbetsförmedlingens undersökning. Detta kan jämföras med att

¹⁷ Se Nyckeltalstabeller i *Bilaga 1*.

drygt en tredjedel av industriarbetsgivarna uppgav brist på arbetskraft i varje mätning mellan 2017-2019. I Konjunkturinstitutets kvartalsmätning i april, som till skillnad från hur frågan ställs i Arbetsförmedlingens undersökning avser en nulägesbedömning, uppger drygt en tredjedel av företagen brist på personal i någon form. Andelen har ökat tydligt från de lägsta nivåerna som uppmättes under de två första kvartalen 2020 men är fortfarande lägre än de senaste årens genomsnittliga netttotal.

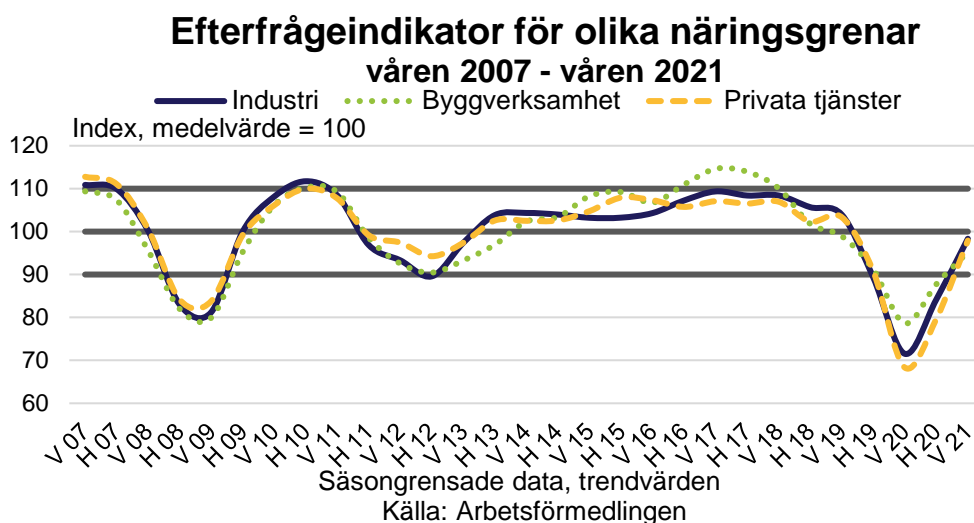
Enligt SCB:s kortperiodiska sysselsättningsstatistik vände sysselsättningen inom industrin nedåt redan under det fjärde kvartalet 2019 och har fortsatt att minska i årstakt sedan dess.¹⁸ Störst nedgång av antalet anställda uppmättes under tredje kvartalet 2020 med nästan 20 000, eller 3,5 procent, färre anställda jämfört med samma kvartal året innan. Under det första kvartalet i år var närmare 514 000 anställda inom tillverkningsindustrin, vilket innebär 15 500 personer färre jämfört med motsvarande kvartal förra året. Närmare 22 000 personer har hittills berörts av varsel om uppsägning inom industrin.¹⁹ Möjligheten att använda stöd till korttidsarbete har använts i stor utsträckning inom industrin, närmare 180 000 personer, eller 34 procent av alla anställda inom näringsgrenen var korttidspermitterade vid något tillfälle under 2020. Detta har bidragit till att dämpa nedgången i sysselsättningen under krisen och möjliggjort en snabbare återhämtning inom industrin. Behovet av att korttidspermittera har minskat tydligt inom industrin, i slutet av maj uppgick antalet som omfattas av stödet som gäller för 2021 till drygt 16 000 personer. Möjligheten att även fortsättningsvis använda korttidspermitteringar gör det dock än så länge möjligt att expandera utan att nyanställa. Detta bekräftas av ett historiskt lågt kapacitetsutnyttjande inom tillverkningsindustrin i Arbetsförmedlingen undersökning. Undersökningen genomfördes dock innan smittspridningen tydligt minskade och när vaccinationstäckningen fortfarande var låg.²⁰ Utvecklingen har därefter successivt förbättrats enligt flera andra indikatorer.

Innan pandemin höll avmattningen i världsekonomin i kombination med fortsatta strukturförändringar tillbaka den globala efterfrågan bland industriföretagen. Utvecklingen i omvärlden, tillgången på insatsvaror och arbetskraft med efterfrågade kompetenser kommer att bli avgörande för den fortsatta återhämtningen för industrin framöver. Pandemin har samtidigt bidragit till att en del av industriföretagen har tidigarelagt redan planerade strukturella förändringar. Antalet anställda inom industrin väntas återhämta sig under prognosperioden.

¹⁸ Anställda enligt Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS), SCB.

¹⁹ Från mars 2020 till och med maj 2021, Arbetsförmedlingen.

²⁰ Undersökningen genomfördes mellan 23 februari och 15 april 2021.

Positiva anställningsplaner bland byggföretagen

Bygghverksamheten har klarat sig relativt väl under pandemin, främst tack vare att investeringarna i bostäder och offentliga anläggningar har ökat. Restriktionerna som infördes till följd av pandemin hade dessutom en omvänd effekt på ombyggnadsinvesteringarna, när fler passade på att investera i sina bostäder istället för att exempelvis resa. På motsvarande sätt har byggvaruhandeln utvecklats starkt under pandemin till följd av att fler har haft tid och möjlighet att renovera sina bostäder och fritidshus. Även antalet beviljade bygglov har ökat under pandemin. Under 2020 ökade antalet beviljade bygglov för såväl flerbostadshus som småhus och fritidshus. Denna utveckling har fortsatt under första kvartalet 2021, framför allt har antalet bygglov för fritidshus ökat.²¹

Bostadsmarknaden har utvecklats bättre än förväntat under pandemin. Under det första kvartalet i år påbörjades 16 000 nya bostäder enligt den preliminära statistiken från SCB, vilket är en ökning med 24 procent jämfört med samma period året innan. Jämfört med det första kvartalet 2019 har antalet nybyggda bostadslägenheter ökat med 32 procent. De finansiella stimulanser som har införts har bidragit till att upprätthålla hushållens inkomster och konsumtion trots att arbetslösheten har ökat. Högt sparande plus tillfälliga lättnader av amorteringskravet har bidragit till en ökad efterfrågan på bostäder. Samtidigt har bostadspriserna ökat med närmare 20 procent det senaste året.²² Framför allt är det priserna på villor som har ökat vilket skulle kunna vara en effekt av distansarbete och ökade behov av boyta (och lågt utbud), något som skulle kunna få effekter även på längre sikt om boendepreferenserna blir mer bestående. Enligt Boverkets senaste prognos bedöms det totala antalet nybyggda bostäder (lägenheter och småhus) bli 52 500 i år, vilket innebär en nivå strax över antalet påbörjade bostäder under 2019.²³ Detta kan jämföras med att över 60 000 lägenheter påbörjades under 2016 och 2017. Bostadsbyggandet har dock varit lågt i förhållande till befolkningsutvecklingen under många år. Enligt Boverkets prognoser

²¹ Bygglovsstatistik för bostäder och lokaler, SCB.

²² Enligt Valueguards sammanvägda prisindex, (april 2021 jämfört med april 2020).

²³ Boverkets indikatorer, december 2020.

skulle byggtakten behöva ligga på 59 000-66 000 nya bostäder per år fram till 2029 för att uppnå balans och bygga ikapp underskottet.²⁴

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator, som beskriver arbetsgivarnas förväntade efterfrågan på varor och tjänster de kommande sex månaderna, föll tydligt förra våren. Även om stämningläget var mycket svagare än normalt var fallet mindre brant inom byggverksamhet än motsvarande indikator för industrin respektive privata tjänster. I den senaste mätningen, under våren 2021, är förväntningarna hos arbetsgivarna inom bygg tillbaka på en nivå strax under det historiska genomsnittet.

Utvecklingen bekräftas i Konjunkturinstitutets barometerindikator där företagen inom bygg- och anläggningsverksamhet successivt har blivit mer optimistiska. I april rapporterade byggföretagen om ökat byggande för första gången sedan januari 2020. I maj steg indikatorn ytterligare, positiva anställningsplaner bland både hus- och anläggningsbyggare bidrog till ökningen.

I Arbetsförmedlingens enkätundersökning redovisar arbetsgivarna inom byggverksamhet minskningar av antalet anställda under det gångna året, om än i något lägre utsträckning än för näringslivet totalt. Minskningarna har dock enbart skett inom husbyggande. Arbetsgivarnas anställningsplaner tyder dock på att krisen kan ha skapat ett uppdämt byggbehov. Byggföretagen inom såväl bostadsbyggande, anläggningsverksamhet som specialiserad byggverksamhet uppger att sysselsättningstappet kan återhämtas under det kommande året. Även på två års sikt redovisar byggarbetsgivarna positiva anställningsplaner i Arbetsförmedlingens undersökning.

Närmare 37 procent av byggarbetsgivarna i Arbetsförmedlingens undersökning har upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret, jämfört med 33 procent för ett år sedan. Även i Konjunkturinstitutets mätningar har bristen²⁵ ökat jämfört med de låga nivåer som uppmättes under större delen av 2020. Nivåerna är dock långt under de nivåer av brist som uppmättes under åren 2015-2019.

Enligt den kortperiodiska statistiken från SCB minskade antalet anställda med 3 700 personer, eller drygt en procent, under det första kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal 2020. I genomsnitt var 325 000 personer anställda inom byggverksamhet. Sedan pandemins utbrott har närmare 9 000 personer varslats om uppsägning inom byggverksamhet, vilket motsvarar sju procent av de varsel som inkommit mellan mars 2020 och maj 2021. Möjligheterna att använda korttidspermittering har sannolikt bidragit till att dämpa antalet varsel och antalet arbetslösa. Drygt 18 000, eller 6 procent av antalet anställda inom byggverksamhet, omfattades av stödet för korttidsarbete under 2020. Motsvarande för stödet som gäller för 2021 är närmare 5 000 personer. Stödet har använts i lägre utsträckning inom byggverksamhet jämfört med flera andra näringsgrenar. Enligt Byggföretagen

²⁴ Boverkets rapport Bostadsbyggnadsbehov 2020-2029, december 2020.

²⁵ Frågan definieras som *Främsta hinder för företagets byggande* och avser en nulägesbedömning.

bidrar utformningen av reglerna till att det enbart kunnat utnyttjas i begränsad omfattning, bland annat på grund av byggbranschens lärlingssystem.²⁶

Första kvartalet 2021 minskade de totala byggnadsinvesteringarna med 0,8 procent, bostadsinvesteringarna ökade däremot med 0,4 procent. På längre sikt talar fortsatt låga räntor och stor efterfrågan på bostäder för att bostadsinvesteringarna fortsätter att stiga. I budgetpropositionen för 2021 aviserades åtgärder för att stimulera investeringarna i bland annat bostäder och infrastruktur genom att exempelvis tidigarelägga renovering och energieffektivisering. I regeringens återhämtningsplan föreslås en förstärkning av det statliga investeringsstödet med avsikt att minska risken för fallande bostadsinvesteringar.²⁷ Sammantaget kan detta bidra till en snabbare återhämtning inom byggverksamheten. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen inom byggverksamheten kan återhämtas under 2021 och därefter fortsätta att öka under 2022.

Ljusare utsikter för privata tjänster när restriktioner kan lättas

Stora delar av den privata tjänstesektorn har drabbats hårt av pandemin och de restriktioner som vidtagits för att bromsa smittspridningen. Redan i inledningen av krisen bromsade efterfrågan snabbt inom exempelvis hotell- och restaurangverksamhet, bemanning och resetjänster men även inom handel och transport. Till skillnad från industrin påverkas tjänstesektorn mer direkt av restriktionerna och människors möjligheter och vilja till konsumtion. Förändrade konsumtions- och beteendemönster kan även fortsättningsvis påverka delar av den privata tjänstesektorn. Lättade restriktioner möjliggör en återhämtning för stora delar av den privata tjänstesektorn men vissa delar, exempelvis besöksnäringen, väntas dock vara påverkade av pandemin under en lång tid framöver.

Efterfrågeindikatorn för den privata tjänstesektorn sammantaget föll dramatiskt i Arbetsförmedlingens enkätundersökning under våren 2020. I vårens undersökning har utsikterna för de kommande sex månaderna förbättrats jämfört med de tre senaste mätningarna och ligger sammantaget på en nivå strax under det historiska genomsnittet. Undersökningen gjordes dock innan smittspridningen tydligt minskade och planerna för lättade restriktioner ännu inte kommunicerats. Detta innebär att undersökningen sannolikt inte fullt ut fångat upp i vilken omfattning de nya beskederna påverkar utvecklingen framåt.

Utsikterna varierar mellan olika delbranscher inom den privata tjänstesektorn. Mest optimistiska om efterfrågeläget är arbetsgivarna inom information och kommunikation, vilket sannolikt beror på den stora efterfrågan på dessa tjänster till följd av den påskyndade teknikutvecklingen. Även arbetsgivarna inom handel och hotell- och restaurangverksamhet ser betydligt ljusare på efterfrågan de kommande sex månaderna även om efterfrågeindikatorn för hotell- och restaurang fortfarande ligger under det normala. Arbetsgivarnas bedömningar om efterfrågeökningar, i synnerhet i de branscher som drabbats extra hårt till följd av pandemin, utgår dock från mycket låga efterfrågenivåer.

²⁶ Bygskonjunkturen, Byggföretagen mars 2021.

²⁷ Sveriges återhämtningsplan, Regeringen, maj 2021.

Även i Konjunkturinstitutets barometer föll konfidensindikatorn för tjänstesektorn kraftigt förra våren, till en nivå tydligt under det som uppmättes i samband med finanskrisen. Stämningläget har sedan dess förbättrats successivt och har legat tydligt över det normala både i april och maj i år.

I Arbetsförmedlingens enkätundersökning redovisar arbetsgivarna inom den privata tjänstesektorn totalt de klart största personalneddragningarna det senaste året, samtidigt som de också planerar för en stark återhämtning det kommande året. Anställningsplanerna skiljer sig dock åt mellan olika delbranscher inom tjänstenäringen. Inom hotell- och restaurangverksamhet rapporterar arbetsgivarna om kraftiga minskningar av antalet anställda jämfört med för ett år sedan. På ett och två års sikt planerar arbetsgivarna för tydliga personalförstärkningar, men trots det bedöms antalet anställda inom hotell- och restaurangverksamhet ändå vara lägre under 2022 än innan krisen.

Inom handeln redovisar arbetsgivarna sammantaget en liten ökning av antalet anställda jämfört med för ett år sedan. Skillnaderna är dock stora mellan olika delar av handeln där framför allt detaljhandeln har utvecklats positivt samtidigt som exempelvis handel med motorfordon uppvisar en minskad personalstyrka jämfört med för ett år sedan. För det kommande året är anställningsplanerna inom handeln mer optimistiska, framför allt är det arbetsgivarna inom detaljhandeln vilka också har expansiva anställningsplaner på två års sikt. I Konjunkturinstitutets barometerindikator för detaljhandeln vände anställningsplanerna, som varit negativa sedan januari 2020, uppåt i april. Företagen inom internet-handel uppger att både utfall och förväntningar på antalet anställda är på de högsta nivåerna sedan mätningarna infördes för delbranschen i början av år 2000.

Precis som inom övriga delar av den privata tjänstesektorn varierar svaren från arbetsgivarna inom finansiell verksamhet och företagstjänster i Arbetsförmedlingens undersökning. Antalet anställda har sammantaget minskat något jämfört med för ett år sedan, samtidigt som arbetsgivarna bedömer att en återhämtning kan ske det närmaste året. Konsulttjänster till företag liksom arkitekt- och teknisk konsultverksamhet redovisar stora sysselsättningsminskningar det senaste året. Anställningsplanerna inom dessa verksamheter är däremot tydligt positiva både på ett och två års sikt, optimismen inom bygg- och industriföretagen bidrar sannolikt till detta.

Antalet anställda inom den privata tjänstesektorn uppgick totalt till drygt 1,8 miljoner personer under det första kvartalet 2021.²⁸ Efter att ha haft en positiv sysselsättningsutveckling under flera år har pandemin drabbat flera av branscherna inom den privata tjänstesektorn hårt. Utvecklingen skiljer sig dock mellan olika delbranscher inom näringsgrenen. Antalsmässigt minskade sysselsättningen mest, med drygt 40 000 personer, inom hotell- och restaurangverksamhet under det första kvartalet. Det motsvarar en minskning med 25 procent jämfört med första kvartalet 2020. Den procentuella minskningen var endast större inom resebyråverksamhet och resetjänster där antalet anställda minskade med 28 procent under samma kvartal.

²⁸ Enligt Kortperiodisk sysselsättningsstatistik, kvartal 1, SCB, se bilaga 2 för näringsgrensindelning.

Även inom transport minskade antalet anställda, framför allt inom rederier och flygbolag, där minskningen var 24 procent. Inom handeln ökade däremot antalet anställda med 11 000 personer eller 2 procent, under det första kvartalet. Störst var ökningen inom detaljhandeln. Samtidigt har utvecklingen inom delar av information och kommunikation varit positiv. Antalet anställda har ökat tydligt varje kvartal sedan andra kvartalet 2020 jämfört med motsvarande period året innan. Under det första kvartalet 2021 ökade antalet anställda med närmare 7 000 personer, motsvarande 3 procent. Nästan hela ökningen kom från programmering och datakonsultverksamhet.

Av de varsel som inkommit till Arbetsförmedlingen från mars 2020 till och med maj 2021 kommer nästan tre fjärdedelar från den privata tjänstenäringen, varav nästan hälften inom hotell- och restaurangverksamhet, handel och transport. Samtidigt är det vanligt med tillfälliga anställningar inom dessa branscher och många omfattas därmed inte av varselstatistiken. Detta har bidragit till att många från servicenäringarna har skrivit in sig som arbetslösa på Arbetsförmedlingen. Möjligheten för arbetsgivare att använda korttidspermittering har dämpat antalet varsel inom de branscher som drabbats hårt av de restriktioner som införts under pandemin. Under 2020 omfattades över 200 000 personer inom hotell- och restaurangverksamhet, handel och transport av stödet.²⁹ Även om stödet som avser 2021 används i lägre grad än under förra året omfattas hittills över 70 000 personer inom dessa delbranscher. Regeringen har förlängt flera av stöden, bland annat möjligheten till korttidspermittering, till och med tredje kvartalet i år vilket sannolikt fortsätter att dämpa varsel och uppsägningar inom den privata tjänstesektorn. Det finns dock en risk att antalet varsel och konkurser ökar igen när stöden avvecklas.

Sysselsättningsutvecklingen framöver är osäker. Vissa delar av privata tjänstesektorn kommer sannolikt att vara fortsatt påverkade av konsekvenserna av pandemin, som exempelvis besöksnäringen och delar av handeln. Andra delar, där utsikterna är mer optimistiska, kan begränsas på grund av brist på efterfrågade kompetenser, exempelvis verksamheter inom information och kommunikation. Enligt Arbetsförmedlingens bedömning kan sysselsättningen återhämtas inom stora delar av den privata tjänstesektorn under 2021 och 2022.

Stora personalbehov inom offentlig tjänstesektor

Trots stora påfrestningar inom regioner och kommuner under pandemin redovisade både kommuner och regioner ovanligt starkt resultat för 2020. Detta förklaras av att det generella statsbidraget och andra stödåtgärder som införts, varit större än de merkostnader som uppkommit till följd av pandemin. Jämfört med den privata tjänstesektorn har den offentliga delen av tjänstesektorn påverkats mer direkt av pandemin. Den ökade belastningen på vården har lett till ett ökat behov av personal, samtidigt som många verksamheter har behövt göra snabba omställningar av sitt arbetssätt. Höjda generella statsbidrag även under de närmaste åren bidrar till att stötta kommunernas och regionernas ekonomiska situation, åtminstone under prognosperioden. Läget inom den offentliga tjänstesektorn var dock sedan tidigare ansträngt på grund av brist på personal och ökande behov inom vård, skola och

²⁹ Uppgifter enligt Tillväxtverkets statistikverktyg *Statistik – korttidsarbete 2020 och 2021*, den 10 juni 2021.

omsorg till följd av befolkningsökningen och den demografiska sammansättningen, framför allt på grund av fler äldre i befolkningen. Pandemin har medfört att utvecklingen av nya mer effektiva arbetssätt och tjänster med hjälp av digital teknik har påskyndats inom välfärdsområdet. Omställningen mot *Nära vård* parallellt med den digitala utvecklingen förväntas leda till ”hälsofrämjande och förebyggande insatser för god och jämlik hälsa”.³⁰ Effektivisering av de offentliga verksamheterna kan hålla tillbaka kostnadsökningarna på längre sikt. Denna utveckling leder också till ökade kompetenskrav inom olika områden av välfärden.

I Arbetsförmedlingens enkätundersökning våren 2021 redovisar arbetsgivarna inom de offentliga verksamheterna en ökning av antalet anställda jämfört med ett år tidigare. Detta avviker tydligt mot de stora neddragningarna som den privata delen av tjänstesektorn uppger för samma period. Det är framför allt arbetsgivare inom offentlig förvaltning samt inom hälso- och sjukvård som rapporterar om öknings av personalstyrkorna. Samtidigt uppger arbetsgivare inom öppna sociala insatser för äldre och funktionsnedsatta att antalet anställda har minskat det senaste året. För det kommande året planerar de offentliga arbetsgivarna sammantaget för fortsatta öknings av antalet anställda. Undersökningen visar också att de offentliga arbetsgivarna planerar för fortsatta minskningar av andelen inhyrd personal inom verksamheterna det kommande året.

Enligt SCB:s kortperiodiska sysselsättningsstatistik har antalet anställda inom offentlig verksamhet påverkats betydligt mindre av pandemin jämfört med det privata näringslivet. Regionerna och staten har ökat antalet sysselsatta något under krisen medan kommunerna har haft något minskande antal sysselsatta. Denna utveckling fortsatte även under första kvartalet 2021. Drygt 1,7 miljoner personer var anställda inom den offentliga sektorn under det första kvartalet 2021, vilket är en liten minskning jämfört med samma kvartal förra året.³¹ Kommunerna minskade antalet anställda medan regioner och stat ökade förhållandevis mer. Det är främst högre frånvaro i förskolan samt färre brukare av olika former av äldreomsorg som bidragit till minskningen av kommunernas konsumtionsutgifter.³² Lägre efterfrågan inom kultur, fritids- och dagverksamheter till följd av pandemin har också bidragit till en tillfälligt minskad efterfrågan på personal inom dessa verksamheter.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta kommer att öka inom offentlig sektor under prognosperioden. Belastningen på vården är fortfarande hög och pandemin har inneburit stora påfrestningar för personalen. Samtidigt behöver verksamheterna hantera den vårdskuld som byggts upp under pandemin. Tillgången på arbetskraft med efterfrågade kompetenser kommer dock bli avgörande för sysselsättningens utveckling under prognosperioden.

I regeringens återstartsplan ingår det så kallade *Äldreomsorgslyftet* som innebär att ny och befintlig personal ges möjlighet till utbildning till vårdbiträde eller undersköterska på betald arbetstid.³³ Utbildningssatsningen beräknas leda till 10 000

³⁰ Ekonomirapporten, Sveriges kommuner och regioner (SKR), maj 2021.

³¹ Kortperiodisk sysselsättningsstatistik, kvartal 1, 2021, SCB.

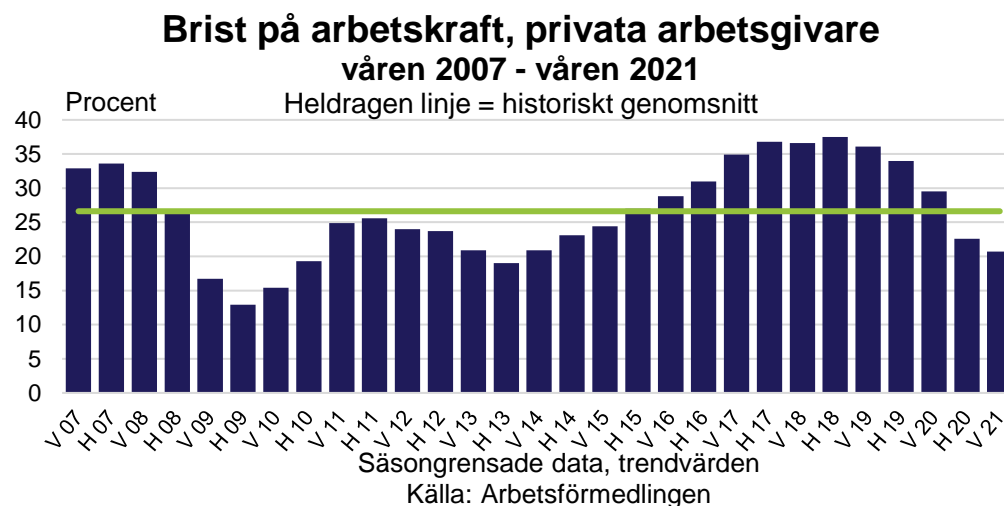
³² Nationalräkenskaperna, kvartal 1, SCB.

³³ Sveriges återhämtningsplan, Regeringen, maj 2021.

fler vårdbiträden och undersköterskor, dels genom vidareutbildning med bibehållen lön för visstidsanställda, dels genom att göra det mer attraktivt att söka sig till äldreomsorgen. Överenskommelsen mellan staten och Sveriges regioner och kommuner (SKR) syftar också till att ge kommunerna bättre förutsättningar att utveckla sin verksamhet genom digitalisering inom äldreomsorgen.

Bristen på arbetskraft varierar mellan olika branscher

Den stora jobbtillväxten under 2010-talet medförde en hög upplevd brist på arbetskraft vid rekrytering. Under slutet av perioden dämpades dock bristen på arbetskraft inom näringslivet från höga nivåer i takt med konjunkturedgången. I vårens enkätundersökning har den upplevda bristen i samband med rekrytering under det senaste halvåret dämpats ytterligare för privata arbetsgivare som fortsatt befinner sig under det historiska genomsnittet.

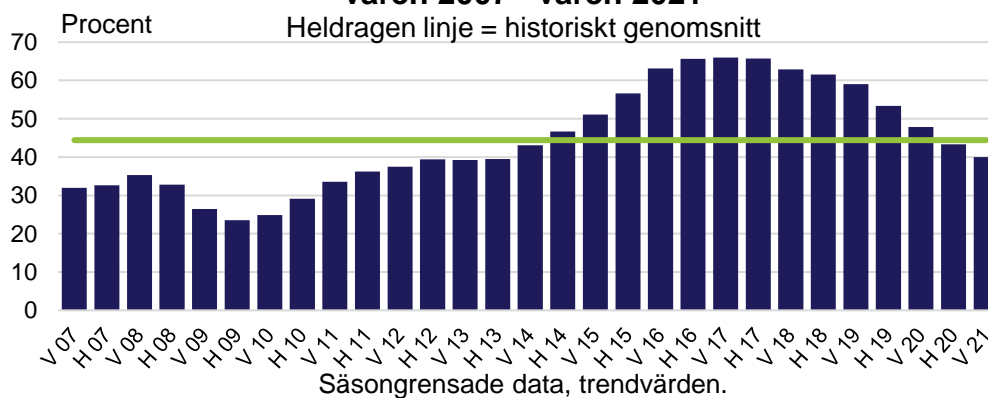

Krisen minskade hastigt efterfrågan på arbetskraft och därför sannolikt den upplevda bristen på kort sikt inom många näringsgrenar. I vårens undersökning finns det en stor variation i upplevd brist på arbetskraft vid rekrytering mellan olika branscher. Den upplevda bristen inom byggverksamhet (37 procent) och industrin (20 procent) har ökat jämfört med de två föregående undersökningarna samtidigt som den fortsätter nedåt för den privata tjänstesektorn (16 procent).

För den privata tjänstesektorn finns det stora variationer med fortsatt låga bristtal för personliga och kulturella tjänster (4 procent), hotell och restaurang (11 procent), handel (12 procent) samt transport (17 procent). Samtidigt har närmare 42 procent av arbetsgivarna inom information och kommunikation upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering under det senaste halvåret. Utvecklingen beror sannolikt på att stora delar av den privata tjänstenäringen fortfarande påverkas av restriktioner för att minska smittspridningen samtidigt som digitaliseringen har påskyndats av krisen och ökat behovet av exempelvis teknisk kompetens.

Bland de offentliga verksamheterna är bristen på arbetskraft sedan tidigare mycket utbredd och bristen på utbildad personal utgör ett hinder för jobbtillväxten inom ett antal yrken. I vårens undersökning³⁴ uppgav 40 procent av de offentliga arbetsgivarna att de har upplevt brist vid rekrytering av personal under det senaste halvåret, en andel som fortsatt att minska från de tidigare rekordnivåerna under 2017. Nedgången kan delvis förklaras av att en högre andel av de offentliga arbetsgivarna justerat sina rekryteringsprofiler så att man nu i högre grad än tidigare rekryterar stödande och kompletterande kompetenser såsom vårdbiträden och serviceassistenter inom vård och omsorg, liksom lärarassistenter och andra stödfunktioner inom skolan. Liksom tidigare är bristen på utbildad personal störst inom flertalet pedagogiska yrken samt inom flera vårdirken.

Brist på arbetskraft, offentliga verksamheter våren 2007 - våren 2021

Källa: Arbetsförmedlingen

På längre sikt bedöms bristen på arbetskraft öka jämfört med vårens nivåer eftersom den framtida tillgången på utbildad arbetskraft sannolikt kommer att vara begränsad inom många yrken. Det gäller framför allt bland offentliga arbetsgivare. En bidragande orsak är ett för lågt tillskott av nya utbildade till yrken inom kärnverksamheterna vård, skola och omsorg. Samtidigt ökar behoven av personal till dessa verksamheter på grund av den demografiska utvecklingen med en växande befolkning och med framför allt fler äldre. Den digitalisering och automatisering som sker på arbetsmarknaden medför också ett ökat behov av kompetenser inom teknik, data och it. De utbildningsinsatser som initierats i samband med krisen och att fler personer har påbörjat studier under pandemin kan bidra till ett ökat utbud av utbildad arbetskraft, vilket kan underlätta kompetensförsörjningen på sikt.

³⁴ Med anledning av personalneddragningar inom Arbetsförmedlingen genomfördes enbart intervjuer med privata arbetsgivare under hösten 2019, se även *Bilaga 3. Arbetsförmedlingens prognoser*.

Arbetsförmedlingens nya yrkesprognoser

Den brist på arbetskraft som arbetsgivare upplever återspeglas även i Arbetsförmedlingens yrkesprognoser som beskriver hur konkurrensen om jobben ser ut i olika yrken.³⁵ Resultaten presenteras på en tregradig skala: konkurrens, låg konkurrens och mycket låg konkurrens, där lägre konkurrens motsvarar större möjligheter till jobb.

Goda jobbmöjligheter på flera delar av arbetsmarknaden trots restriktioner

Möjligheterna till arbete bedöms bli stora inom flera yrken både på ett och fem års sikt. Det handlar framför allt om yrken som förekommer i branscher som påverkats mindre av restriktioner och konjunkturläget. I läraryrken samt data och it visar prognosen att det kommer vara liten eller mycket liten konkurrens om jobben både på ett och fem års sikt i de flesta yrken. Även inom hälso- och sjukvård finns det fortsatt stora möjligheter till arbete inom majoriteten av yrkena. Det beror till stor del på att den demografiska utvecklingen driver efterfrågan på arbetskraft samtidigt som inte tillräckligt många söker sig till dessa yrken. Inom läraryrkena är det till stor del utbudet av arbetskraft som är för litet för att möta efterfrågan som också väntas öka med befolkningsutvecklingen, dock i något mindre utsträckning än efterfrågan inom hälso- och sjukvården.

Prognosen visar också att det kommer vara liten konkurrens inom de flesta yrken inom bygg och anläggning, installation drift och underhåll samt industri och tekniska yrken. Inom ekonomi, administration och kultur kommer det istället vara konkurrens om jobben medan det kommer vara stor variation inom hotell och restaurang, socialt arbete samt transport. Yrken inom kultur samt hotell och restaurang är i extra hög grad beroende av när restriktioner kan lättas framöver samt i vilken takt olika stödåtgärder kommer fasas ut. Det medför osäkerhet i resultaten.

Gymnasieutbildning krävs inom de yrken som har störst jobbmöjligheter framöver

Bland de yrken där jobbmöjligheterna bedöms bli stora framöver kräver nästan alla en fullföljd gymnasieutbildning. Flera av yrkena med mycket stora jobbmöjligheter kräver därutöver antingen en yrkes- eller högskoleutbildning. Samtidigt är sådana yrken som inte kräver en fullständig gymnasieutbildning överrepresenterade bland de yrken där konkurrensen bedöms bli större.

Omställning och vidareutbildning viktiga framtidsfrågor

Digitalisering och automatisering leder till att yrken förändras snarare än försvinner. Därmed utvecklas kompetenskraven i de flesta yrken på arbetsmarknaden. Att ha grundläggande digitala färdigheter kommer att bli allt viktigare framöver och krävas inom allt fler yrken. Samtidigt försvinner inte behovet av manuella och fysiska kompetenser. För att säkerställa en god kompetensförsörjning framöver krävs anpassningar av utbildningssystemet och förutsättningar för omställning.³⁶

³⁵ Arbetsförmedlingens nya yrkesprognoser på nationell nivå publiceras den 29 juni 2021.

³⁶ Läs mer i rapporten *Kompetensutvecklingen på arbetsmarknaden till år 2030 – I spåren av automatiseringen*, Arbetsförmedlingen analys 2021:2.

Rekordstort intresse för att påbörja studier under pandemin

Arbetskraften väntas fortsätta att växa under prognosperioden, främst genom ett tillskott av utrikes födda. Dock är ökningen lägre jämfört med tidigare år, vilket är en följd av en förhållandevis lägre befolkningstillväxt. Dessutom har fler påbörjat studier under pandemin, vilket är vanligt förekommande i lågkonjunktur. Utvecklingen understöds också av att regeringen har utökat antalet utbildningsplatser. Statistik från Universitets- och högskolerådet visar att antalet ansökningar och antalet antagna har varit rekordhøgt under pandemin. Närmare 260 000 personer sökte exempelvis till universitets- och högskoleutbildningar våren 2021 och drygt 206 000 personer antogs. Det motsvarar en ökning med 12 respektive 10 procent jämfört med vårterminen året innan och är den högsta siffran hittills för en vårtermin.³⁷ Att fler i befolkningen påbörjar studier kan därför hålla tillbaka arbetskraftsdeltagandet under prognosperioden, men underlättar sannolikt kompetensförsörjningen på sikt.³⁸

För helåret 2019 ökade arbetskraften med 63 000 personer, motsvarande 1,2 procent, till 5 504 000 personer i åldrarna 15-74 år enligt AKU. Till följd av pandemin minskade sedan arbetskraften något under det första halvåret 2020 för att sedan vända uppåt mot tidigare nivåer under det andra halvåret. Under helåret 2021 bedömer Arbetsförmedlingen att arbetskraften ökar med 0,2 procent enligt den nya AKU-definitionen. Under 2022 bedöms arbetskraften att öka med 0,4 procent. Jämförelse mot tidigare år i AKU-termer bör dock tolkas med försiktighet som en följd av att den stora omläggningen av statistiken från och med januari 2021.³⁹

Den officiella arbetsmarknadsstatistiken är svårtolkad

Efter att ha sjunkit under flera år under 2010-talet ökade arbetslösheten till 6,8 procent i genomsnitt under 2019 för åldersgruppen 15-74 år enligt AKU. Utvecklingen har förstärkts och arbetslösheten har ökat tydligt i spåren av pandemin. Ökningstakten har dock hållits tillbaka av att arbetskraftsdeltagandet minskade under krisens inledande skede. Även stödåtgärder som korttidspermitteringar, omställningsstöd och fler utbildningsplatser har hållit tillbaka uppgången i arbetslösheten som annars skulle ha ökat i betydligt högre takt. Under tredje kvartalet 2020 stabiliserades arbetslösheten för att därefter minska för åldersgruppen 15-74 år enligt AKU. Under helåret 2020 uppgick arbetslösheten för åldersgruppen till i genomsnitt 8,3 procent.

Omläggningen av statistiken har medfört att AKU kommer att vara svårtolkad under en längre period framöver innan det finns länkade serier mellan den gamla och nya definitionen. Exempelvis ökade arbetslösheten till pandemins högsta nivå under det första kvartalet 2021, vilket går emot trenden innan omläggningen och även riktningen enligt Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. Till följd av detta har Arbetsförmedlingen lagt större fokus på antalet inskrivna arbetslösa för att bedöma utvecklingen på arbetsmarknaden under prognosperioden.

³⁷ UHR:s rapportserie 2021:1, Universitets- och högskolerådet, februari 2021.

³⁸ Läs mer i avsnittet *Stora utmaningar på arbetsmarknaden*.

³⁹ Läs mer om omläggningen av AKU på SCB:s hemsida.

Framöver bedömer Arbetsförmedlingen att arbetslösheten enligt AKU kommer att minska i takt när restriktioner kan lättas, en utveckling som också understöds av att regeringen har förlängt stödåtgärder, exempelvis stödet för korttidsarbete, fram till och med den sista september i år. Först när restriktioner kan lättas parallellt med att den ekonomiska aktiviteten ökar kan återhämtningen på arbetsmarknaden ta fart, men det finns en osäkerhet kring utvecklingen. Arbetsgivare bedöms vara återhållsamma i nyrekryteringar under hela 2021 som en följd av osäkerheten. Det finns också näringsgrenar, främst kopplade till resor, där effekterna av pandemin bedöms som mer långvariga.

Arbetsförmedlingen bedömer att arbetslösheten för åldrarna 15-74 år enligt den nya AKU-definitionen uppgår till 8,5 procent under 2021 för att därefter minska till 7,5 procent under 2022. Det innebär att effekterna av pandemin kommer att vara tydliga på arbetsmarknaden under hela prognosperioden.

Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

Som en effekt av pandemin bedöms arbetslösheten vara på en hög nivå under 2021 och 2022. Återhämtningen på arbetsmarknaden väntas bli utdragen, framför allt med tanke på det stora antalet långtidsarbetslösa. Särskilt svår bedöms situationen på arbetsmarknaden under perioden vara för arbetslösa med svag konkurrensförmåga och för de som var arbetslösa redan innan krisen.

Hög arbetslöshet i spåren av pandemin

Antalet inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd)⁴⁰ har ökat på bred front i spåren av pandemin. Ökningen inleddes dock redan i samband med konjunkturförsvagningen under andra halvåret 2019. Utvecklingen förstärktes sedan påtagligt när effekterna av pandemin blev tydliga på arbetsmarknaden. Då ökade antalet inskrivna arbetslösa i hög takt och på bred front för olika grupper – för både män och kvinnor, bland olika åldersgrupper, för inrikes och utrikes födda samt för olika utbildningsnivåer.

Under slutet av 2020 och inledningen av 2021 uppvisade arbetsmarknaden motståndskraft trots att fler och skärpta restriktioner implementerades. Regeringens förlängda och förstärkta stödåtgärder bedöms ha dämpat effekterna på arbetsmarknaden och arbetslösheten hade annars varit på en betydligt högre nivå. Arbetsmarknaden har därefter sakta börjat komma igång och fler inskrivna arbetslösa har lämnat för arbete och utbildning. En utveckling som understötts av bättre utsikter i ekonomin och av olika stödåtgärder. Arbetslösheten är dock fortsatt hög och effekterna av pandemin bedöms bli långvariga, framför allt med tanke på den tydliga ökningen av långtidsarbetslösheten.

Risk för högre strukturarbetslöshet

Krisen har bidragit till att strukturomvandlingen på arbetsmarknaden påskyndats. Strukturomvandlingen på arbetsmarknaden innebär att digitaliseringen och automatiseringen ställer nya och högre krav på arbetskraftens kompetenser.⁴¹

Redan före krisen fanns det många inskrivna arbetslösa som inte fått arbete trots flera år med stark efterfrågan på arbetskraft. Det förklaras av skillnaden mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och de arbetslösas kompetenser. Strukturomvandlingen riskerar att öka obalansen på arbetsmarknaden ytterligare då fler personer saknar efterfrågade kompetenser. Samtidigt riskerar de som redan var arbetslösa innan krisen att få det ännu svårare när kompetenskraven ökar, framför allt arbetslösa med kort utbildning. Det finns därför en risk att strukturarbetslösheten stiger i spåren av pandemin, vilket kan medföra att den totala arbetslösheten permanentas på en högre nivå.

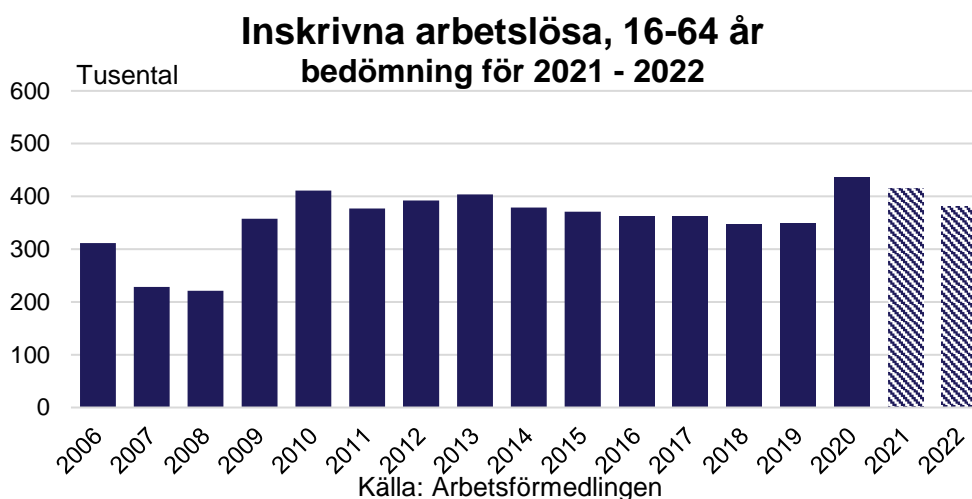
⁴⁰ Läs mer om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik i *Bilaga 3*.

⁴¹ Läs mer i rapporten *Kompetensutvecklingen på arbetsmarknaden till år 2030 – I spåren av automatiseringen*, Arbetsförmedlingen analys 2021:2.

Återhämtning på arbetsmarknaden under prognosperioden

Trots den fortsatt allvarliga situationen har utvecklingen på arbetsmarknaden sammantaget varit bättre än förväntat. Antalet nya arbetslösa har varit något lägre än vad som tidigare bedömts samtidigt som något fler arbetslösa (med kortare arbetslöshetstider) än vad som tidigare beräknats har lämnat för arbete. Mot bakgrund av utvecklingen, och givet att stödåtgärder har förlängts till och med sista september, revideras bedömningen för antalet inskrivna arbetslösa ned jämfört med Arbetsförmedlingens bedömningar i april 2021. Antalet långtidsarbetslösa bedöms dock fortsätta öka under 2021 i linje med tidigare bedömningar.⁴²

Under slutet av 2022 bedöms antalet inskrivna arbetslösa närma sig nivåerna innan pandemin. Det är dock viktigt att understryka i sammanhanget att det skedde en konjunkturavmattning redan under andra halvåret 2019. Det innebär att antalet inskrivna arbetslösa fortfarande förväntas överstiga nivån innan konjunkturedgången. Under prognosperioden är det framför allt personer med kortare inskrivningstider och en starkare position på arbetsmarknaden som väntas lämna för arbete. Situationen på arbetsmarknaden bedöms bli fortsatt svår för inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga.⁴³

Under 2021 bedöms företagens behov av att nyanställa på delar av arbetsmarknaden att vara fortsatt lägre än innan pandemin. Den påskyndade strukturomvandlingen bidrar samtidigt till att alla jobb inte kommer tillbaka och att andra kompetenser efterfrågas. Det finns därför behov av utbildning och omställning för delar av arbetskraften. Återhämtningen på arbetsmarknaden väntas därmed bli utdragen.

Tabellen på nästa sida visar Arbetsförmedlingens bedömning av antalet och andelen inskrivna arbetslösa för åren 2021 och 2022. Antalet bedöms uppgå till i genomsnitt 415 000 personer under 2021 och till 380 000 personer under 2022.

⁴² Läs mer om långtidsarbetslöshetens utveckling senare i avsnittet under *Rekordhög långtidsarbetslöshet riskerar att bita sig fast*.

⁴³ Läs mer om inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga senare i avsnittet under *Svårare situation för fler arbetslösa med svag konkurrensförmåga*.

	Antal inskrivna arbetslösa 16-64 år	Arbetslöshetsnivå som andel av den registerbaserade arbetskraften
2019	349 000	7,0 procent
2020	437 000	8,5 procent
P2021	415 000	8,0 procent
P2022	380 000	7,4 procent

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB(RAMS)

Under 2020 var den genomsnittliga arbetslöshetsnivån 8,5 procent. Under 2021 och 2022 bedöms motsvarande nivåer uppgå till 8,0 respektive 7,4 procent. Fram till och med maj 2021 uppgår antalet inskrivna arbetslösa i genomsnitt 438 000 personer, vilket motsvarar en genomsnittlig arbetslöshetsnivå på 8,4 procent. Det finns dock fortfarande en osäkerhet kring återhämtningen på arbetsmarknaden under prognosperioden.

En av fyra har blivit långtidsarbetslösa som en följd av pandemin

Under inledningen av pandemin ökade antalet nya arbetssökande i hög takt. Under perioden mars till och med maj 2020 anmälde sig närmare 169 000 personer som arbetssökande, vilket kan jämföras med 85 000 personer under samma period året innan.

Pandemin medförde att situationen på arbetsmarknaden blev svårare för fler. Dels för att efterfrågan på arbetskraft på delar av arbetsmarknaden dämpades markant, dels för att konkurrensen om jobben ökade i takt med fler var arbetssökande. De som sedan lämnade för arbete när arbetsmarknaden började komma igång var framför allt personer med kortare inskrivningstider och som hade en gymnasial utbildning.

Källa: Arbetsförmedlingen

Uppföljning visar att drygt 41 000 personer av de som skrev in sig som arbetssökande under perioden mars till och med maj 2020 ett år senare hade varit utan arbete i mer än 12 månader. Det innebär att 25 procent av de som anmälde sig som arbetssökande efter ett år hade passerat gränsen för långtidsarbetslöshet.

⁴⁴ Avser inskrivna arbetslösa (öppet arbetslösa eller sökande i program med aktivitetsstöd) 16–64 år som andel av den registerbaserade arbetskraften 16–64 år.

Ojämn geografisk återhämtning på arbetsmarknaden

Det finns stora skillnader i arbetslösheten mellan olika län. Variationerna beror bland annat på tillgången till efterfrågad arbetskraft, branschammansättning och graden av specialisering. Innan pandemin var arbetslösheten generellt högre för län med en mer ensidig branschstruktur än i län med en större representation av fler näringsgrenar och en mer utvecklad tjänstesektor.

Som en effekt av pandemin ökade arbetslösheten i samtliga län. Arbetslösheten ökade dock förhållandevis mest i storstadslänen, framför allt Stockholms och Västra Götalands län. Men även närliggande län med en utbredd tjänstesektor, som Uppsala och Hallands län. För län där den offentliga sektorn utgör en stor andel av näringsstrukturen har motståndskraften varit större till den negativa utvecklingen under pandemin.

Återhämtningen på arbetsmarknaden för olika län hänger i hög grad ihop med näringsstrukturen och tillgången på efterfrågad arbetskraft. För den privata tjänstesektorn, som fortfarande påverkas av restriktioner, finns det potential för att efterfrågan på arbetskraft ökar när dessa kan lättas. Arbetsförmedlingen bedömer därför att snabbaste återhämtningen på arbetsmarknaden under prognosperioden återfinns i storstadslänen och i län med en utbredd tjänstesektor som drabbats hårdast av pandemin.⁴⁵

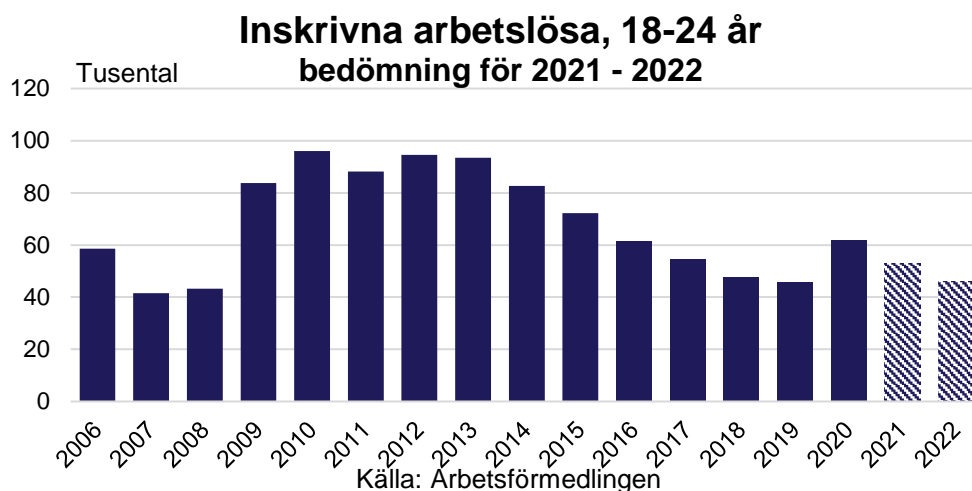
Ungdomar gynnas när rörligheten på arbetsmarknaden ökar

Ungdomars situation på arbetsmarknaden har försvårats som en följd av pandemin. Det beror på att ungdomar i allmänhet har en lösare förankring på arbetsmarknaden än äldre. Det grundar sig på kortare arbetslivserfarenhet och förhållandevis mer osäkra anställningsformer. Pandemin har dessutom i hög omfattning drabbat branscher som hotell- och restaurangverksamhet samt handel. Det är branscher där många ungdomar arbetar och där det är vanligt med ingångsjobb på arbetsmarknaden. Samtidigt har antalet anmälningar till universitet och högskolor varit rekordhöga under pandemin i kombination med att antalet utbildningsplatser har utökats, vilket kunnat hålla tillbaka ungdomsarbetslösheten.

När effekterna av pandemin blev tydliga på arbetsmarknaden ökade antalet inskrivna arbetslösa ungdomar i hög takt. Som mest uppgick antalet inskrivna arbetslösa ungdomar till 73 000 personer i juli 2020, vilket motsvarar en arbetslöshetsnivå på 13,4 procent. Därefter minskade antalet inskrivna arbetslösa ungdomar i takt med att arbetsmarknaden kom igång och fler lämnade för studier och arbete. I slutet av maj uppgick antalet inskrivna arbetslösa ungdomar till drygt 51 000 personer, vilket är en minskning med 9 000 personer jämfört med samma månad förra året. Den relativa arbetslösheten har under samma period minskat med 1,4 procentenheter till 10,0 procent. Det är dock fortfarande en högre nivå än innan pandemin.

⁴⁵ Läs mer om regionala skillnader i rapporten *Regionala utsikter på arbetsmarknaden 2021-2022*, Arbetsförmedlingen analys 2021:14.

Att arbetsmarknaden har kommit igång har gynnat ungdomar, där antalet inskrivna arbetslösa har minskat i en förhållandevis hög takt jämfört med samtliga inskrivna arbetslösa. Att ungdomar är mer konjunkturkänsliga innebär att de missgynnas i sämre tider, men också att de gynnas vid ljusare utsikter i ekonomin. Bättre utsikter kommer dock inte alla ungdomar till del. Minskningen i ungdomsarbetslösheten sker framför allt bland dem som har minst en gymnasieutbildning, och därmed bedöms stå närmare arbetsmarknaden.

I tabellen nedan redovisas Arbetsförmedlingens bedömning för prognosperioden. Antalet inskrivna arbetslösa ungdomar uppgick till i genomsnitt 62 000 personer under 2020, vilket motsvarar en arbetslöshetsnivå på 11,6 procent. För helåret 2021 bedömer Arbetsförmedlingen att antalet inskrivna arbetslösa ungdomar 18-24 år uppgår till i genomsnitt 53 000 personer. För 2022 är motsvarande bedömning 46 000 personer. Det motsvarar genomsnittliga arbetslöshetsnivåer under 2021 och 2022 på 10,2 respektive 9,1 procent. Fram till och med maj 2021 uppgår antalet inskrivna arbetslösa ungdomar till i genomsnitt 57 000 personer, vilket motsvarar en genomsnittlig arbetslöshetsnivå på 10,9 procent.

	Antal inskrivna arbetslösa 18-24 år	Arbetslöshetsnivå som andel av den registerbaserade arbetskraften
2019	46 000	8,6 procent
2020	62 000	11,6 procent
P2021	53 000	10,2 procent
P2022	46 000	9,1 procent

Källa: Arbetsförmedlingen och SCB(RAMS)

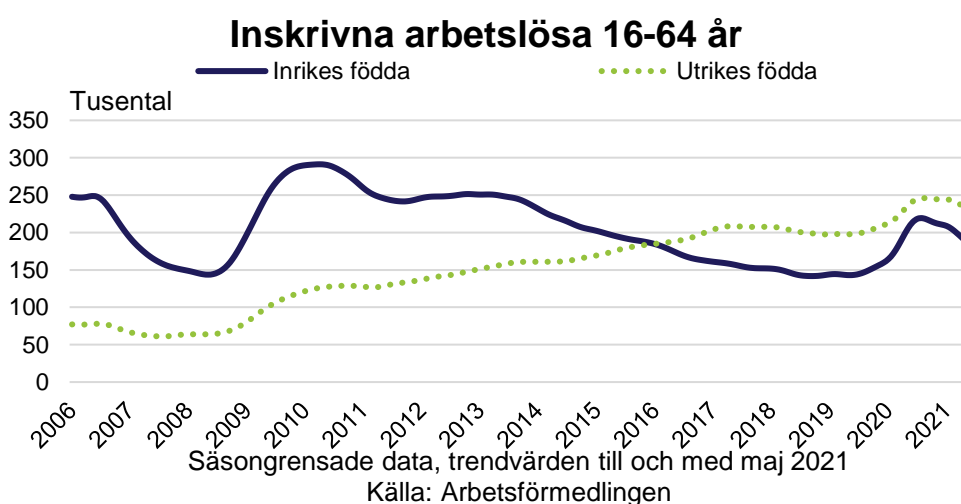
Att ungdomar drabbas av perioder av arbetslöshet är vanligt förekommande och därför inget större problem i normala tider. Det är bland annat förklaringen till att ungdomsarbetslösheten brukar vara högre än arbetslösheten för åldersgruppen 16-64 år. Under rådande omständigheter har dock efterfrågan på arbetskraft dämpats inom branscher där ingångsjobb är vanliga. Samtidigt medför strukturomvandlingen på

arbetsmarknaden att vissa jobb, exempelvis inom handeln, inte kommer tillbaka efter krisen. Det rådande läget på arbetsmarknaden, där restriktioner fortsätter att tynga branscher där det är vanligt att ungdomar arbetar, riskerar därför att försena och försvåra situationen för ungdomar. Det finns också en risk för långvariga effekter för de ungdomar som gjort sitt inträde på arbetsmarknaden under pandemin.⁴⁶

Utrikes födda är överrepresenterade bland de inskrivna arbetslösa

Situationen på arbetsmarknaden har blivit svårare för utrikes födda, och framför allt för dem som är nya på svensk arbetsmarknad. Det beror på att det är vanligt att utrikes födda arbetar i den privata tjänstesektorn som drabbats hårt av krisen. Utrikes födda är dessutom överrepresenterade bland personer med tillfälliga anställningar, som är de som först blir arbetslösa när efterfrågan på arbetskraft minskar. Det är dock viktigt att lyfta att utrikes födda är en heterogen grupp, där skillnader i utbildningsnivå, kontaktnät och tid i Sverige spelar roll för individens konkurrenskraft på svensk arbetsmarknad.

Antalet utrikes födda som är inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen har ökat sedan finanskrisen 2008 med ett avbrott under 2018 och första halvåret 2019. Antalet ökade sedan i samband med konjunkturavmattningen under andra halvåret 2019, och sedan ytterligare när pandemins effekter blev tydliga på arbetsmarknaden. I slutet av maj uppgick antalet utrikes födda bland de inskrivna arbetslösa till 230 000 personer. Det motsvarar en arbetslöshetsnivå på 19,2 procent. Av dessa var drygt 184 000 personer, eller 80 procent, födda i ett land utanför Europa. Utrikes födda utgör därmed 56 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa, vilket är en kraftig överrepresentation i förhållande till att 25 procent av befolkningen 16-64 år var utrikes födda år 2020 enligt SCB:s befolkningsstatistik. Antalet inrikes födda uppgick till 181 000 personer i slutet av maj, vilket motsvarar en arbetslöshetsnivå på 4,5 procent.

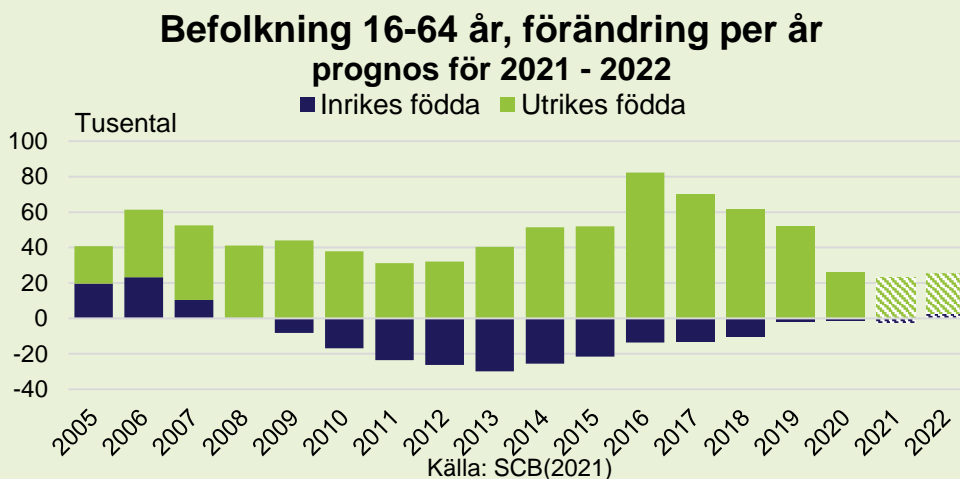
⁴⁶ Läs mer i rapporten *Barn och unga under coronapandemin: Lärdomar från forskning om uppväxtmiljö, skolgång, utbildning och arbetsmarknadsinträde*, IFAU-rapport 2021:2.

I samband med pandemin har antalet inrikes födda ökat i en jämförelsevis högre takt bland de inskrivna arbetslösa, vilket medfört att andelen utrikes födda minskat. I takt med att arbetsmarknaden har kommit igång har dock antalet inrikes födda som är inskrivna som arbetslösa på Arbetsförmedlingen minskat i en högre omfattning. Det har medfört att andelen utrikes födda återigen har ökat bland det totalt antalet inskrivna arbetslösa under de senaste månaderna. Under prognosperioden bedöms utvecklingen fortsätta. Parallellt kommer befolkningsökningen bland utrikes födda i åldersgruppen 16-64 år sannolikt medföra att antalet utrikes födda som träder in på arbetsmarknaden att öka. Många av dessa har initialt en svagare ställning på arbetsmarknaden och kommer troligt att inleda sin tid i arbetskraften som arbetslösa.

Utrikes födda bidrar till att arbetskraften växer under prognosperioden

Befolkningsstrukturen påverkar utbudet av arbetskraft. Under de senaste åren har den inrikes födda befolkningen i yrkesaktiv ålder, 16-64 år, minskat kontinuerligt. Utvecklingen beror på att inflödet av yngre personer har varit betydligt lägre än utflödet av äldre personer bland den inrikes födda befolkningen.

Samtidigt har befolkningstillväxten i yrkesaktiva åldrar uteslutande bestått av utrikes födda. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer den inrikes födda delen av befolkningen att fortsätta minska under 2021 för att sedan öka marginellt nästa år. Det är den första befolkningsökningen för inrikes födda i åldersgruppen 16-64 år sedan slutet på 2000-talet.

Utrikes födda i åldern 16-64 år beräknas öka med närmare 46 000 personer under 2021 och 2022, vilket kan jämföras med drygt 700 personer bland inrikes födda under samma period. Det innebär att utrikes födda kommer stå för det största tillskottet till arbetskraften under prognosperioden.

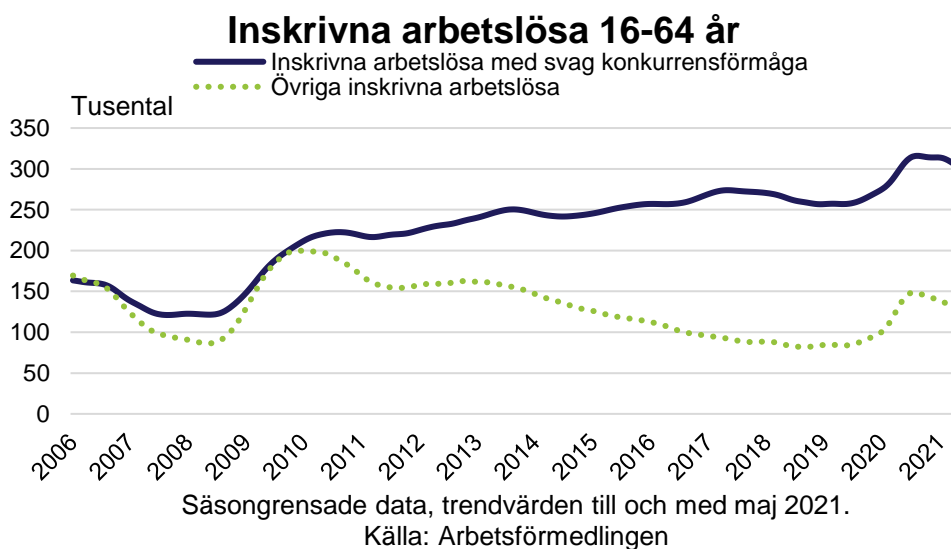
Svårare situation för fler arbetslösa med svag konkurrensförmåga

Arbetsförmedlingen har identifierat grupper av arbetssökande som i genomsnitt har större svårigheter att snabbt finna ett arbete och därmed löper större risk att hamna i

längre tider av arbetslöshet. Arbetsförmedlingen benämner dessa som arbetslösa med svag konkurrensförmåga. Till dessa grupper räknas personer som saknar gymnasial utbildning, personer födda utanför Europa, personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga samt arbetslösa äldre i åldern 55-64 år. Det är dock viktigt att framhålla att det finns variationer mellan individer och att personer som tillhör en eller flera av dessa grupper kan ha lika lätt att få en fast förankring på arbetsmarknaden som andra.

Den svårare situationen på arbetsmarknaden visar sig bland annat genom att 82 procent av de inskrivna arbetslösa som varit utan arbete mer än tolv månader återfinns inom grupper med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Andelen är än högre bland arbetslösa som varit utan arbete längre än två år, där närmare nio av tio har en svag konkurrensförmåga.

Krisen har medfört att antalet inskrivna arbetslösa ökat både för grupper med och utan svag konkurrensförmåga. Detta har resulterat i att andelen inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga minskade under inledningen av krisen då relativt sett fler nya arbetslösa inte tillhörde någon av grupperna med svag konkurrensförmåga. När rörligheten på arbetsmarknaden sedan har kommit igång så har andelen återigen ökat när förhållandevis fler inskrivna arbetslösa med starkare konkurrensförmåga lämnat för arbete och utbildning.

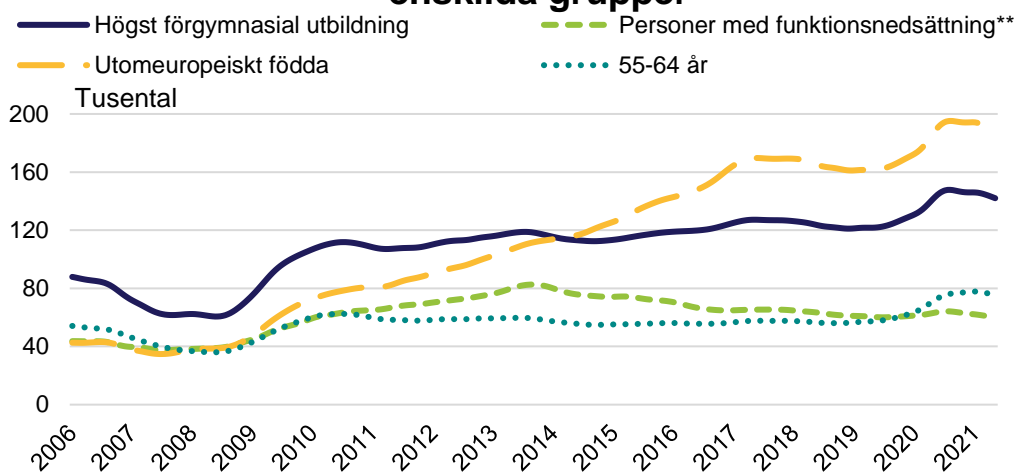

I slutet av maj uppgick antalet inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga till drygt 297 000 personer, vilket motsvarar sju av tio inskrivna arbetslösa. Bland inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än tolv månader har antalet med svag konkurrensförmåga ökat med 21 000 och uppgick till 155 000 personer i slutet av maj. Den rådande situationen på arbetsmarknaden innebär att arbetslösa som redan hade en svag position får det ännu svårare i konkurrensen om jobben.

Utomeuropeiskt födda är sedan mitten av 2014 den största delgruppen bland inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga, följt av personer som saknar gymnasial utbildning. I spåren av pandemin återfinns den största ökningen

antalsmässigt bland utomeuropeiskt födda, dock återfinns den största procentuella ökningen bland arbetslösa i ålder 55-64 år. Inskrivna arbetslösa med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga är den enda delgrupp där nivån i slutet av maj var lägre än innan pandemin. Arbetskraftsdeltagandet för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga har dock minskat under 2020. Det är vanligt att personer med svag anknytning till arbetsmarknaden lämnar arbetskraften i högre omfattning när konkurrensen om jobben ökar. Färre inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga kan därför snarare bero på att personer lämnat arbetskraften.⁴⁷

Inskrivna arbetslösa 16-64 år fördelade på enskilda grupper*

*Observera att en person kan ingå i flera grupper. **Som medför nedsatt arbetsförmåga. Säsongrensade data, trendvärden till och med maj 2021.

Källa: Arbetsförmedlingen

Tidigare kriser har visat att en förstärkning av konjunkturen först gynnar grupper med starkare ställning på arbetsmarknaden och sedan når andra grupper med en viss fördröjning. Det krävs därför en längre period av god konjunktur och stark jobbtillväxt för att nivån för arbetslösa med svag konkurrensförmåga ska minska i högre omfattning. I takt med att antalet inskrivna som står nära arbetsmarknaden minskar förbättras chanserna för övriga att konkurrera om jobben.

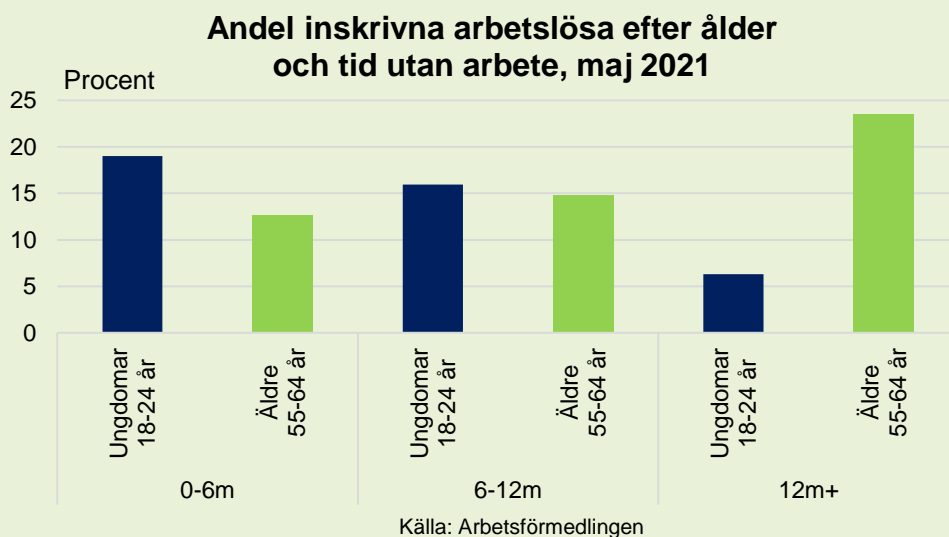
Äldre som förlorat jobbet under pandemin riskerar att fastna i arbetslöshet

Personer som tillhör det äldre åldersspannet har generellt en fast förankring på arbetsmarknaden och har jämfört med yngre åldersgrupper en liten risk att hamna i arbetslöshet. Däremot kan det vara svårt för äldre personer som hamnat i arbetslöshet att återetablera sig på arbetsmarknaden. Det gäller särskilt personer med en kortare utbildningsbakgrund.

Under inledningen av pandemin ökade arbetslösheten för samtliga åldersgrupper. Äldre har drabbats hårt av pandemin, även om det inte är i samma omfattning som

⁴⁷ Läs mer i SCB:s rapport *Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2020*. Information om utbildning och arbetsmarknad (IAM) 2021:2.

för ungdomar. Däremot riskerar äldre som blir arbetslösa att fastna i längre tider utan arbete. Den svårare arbetsmarknadssituation blir tydligt av att andelen inskrivna arbetslösa i åldern 55-64 år ökar med tid utan arbete, vilket illustreras i diagrammet nedan. För ungdomar i åldern 18-24 år är förhållandet det motsatta.

I slutet av maj fanns 74 000 inskrivna arbetslösa i åldern 55–64 år, vilket är en ökning med 2 000 personer jämfört med samma månad förra året. Det motsvarar 18 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa. Av dem hade 44 000 personer varit utan arbete i mer än 12 månader, vilket motsvarar 23 procent av samtliga långtidsarbetslösa.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) har visat att äldre och även personer i medelåldern ofta väljs bort av arbetsgivare.⁴⁸ Studien bygger på ett fältexperiment där 6 000 fiktiva jobbansökningar skickats till arbetsgivare som annonserat efter personal inom flertalet yrken. Redan vid 40 år minskar sannolikheten att bli kontaktad av en arbetsgivare. Med högre ålder minskar sedan chanserna ytterligare och åren innan pensionsåldern var sannolikheten närmast obefintlig.

Svårast situation för arbetslösa med kort utbildning

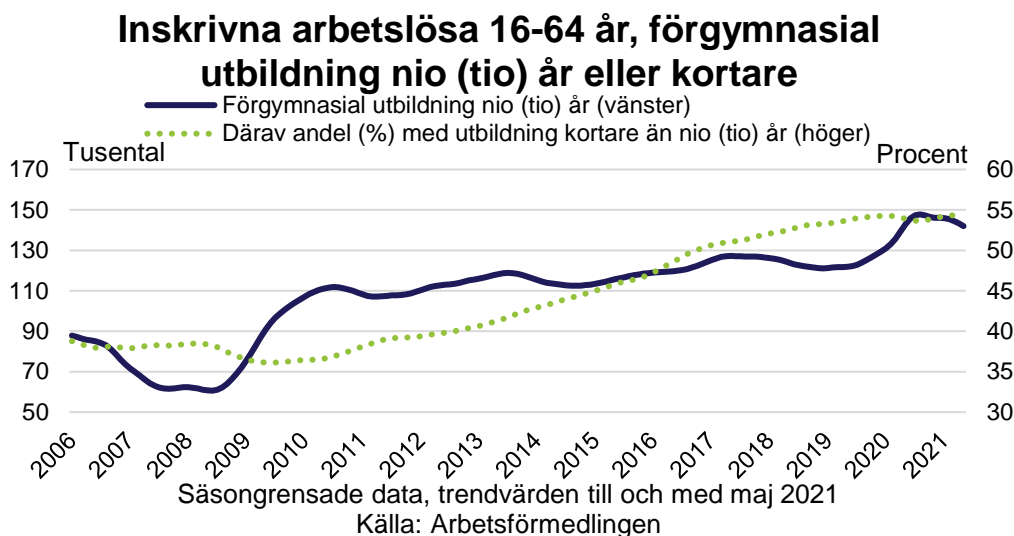
En gymnasial utbildning är den viktigaste faktorn för möjligheten till varaktig etablering på svensk arbetsmarknad. Det är därför oroväckande att antalet inskrivna arbetslösa med kort utbildning,⁴⁹ som redan var på en hög nivå, har ökat i spåren av pandemin. I slutet av maj uppgick antalet inskrivna arbetslösa som saknar gymnasial utbildning till 140 000 personer, vilket motsvarar en relativ arbetslöshet på 23,1 procent. Det kan jämföras med en arbetslöshetsnivå på 6,7 respektive 5,2 procent för personer med gymnasial respektive eftergymnasial utbildning. Den svåra situationen för kortutbildade blir tydlig av att en tredjedel av samtliga inskrivna arbetslösa

⁴⁸ Carlsson, M. & Eriksson, S (2017). *Påverkar arbetssökandes ålder och kön chansen att få svar på jobbsökan? Resultat från ett fältexperiment*. (IFAU Rapport 2017:8).

⁴⁹ Kort utbildning definieras som en lägre utbildningsnivå än gymnasial utbildning.

saknar gymnasial utbildning i förhållande till 16 procent av befolkningen 16-64 år under 2020 enligt SCB:s befolkningsstatistik.

I slutet av maj saknade dessutom drygt 76 000 av de inskrivna arbetslösa en utbildning motsvarande grundskola. Det motsvarar 55 procent av de inskrivna arbetslösa med högst en förgymnasial utbildning, eller 19 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. Framöver bedöms andelen öka i takt med att inskrivna arbetslösa med gymnasial utbildning lämnar för arbete.

Situationen för kortutbildade bedöms bli svårare framöver som en följd av den påskyndade strukturomvandlingen som ställer högre krav på arbetskraftens kompetenser. Särskilt svår bedöms situationen bli för utrikes födda kvinnor som saknar utbildning motsvarande grundskola och som har en synnerligen svag koppling till arbetsmarknaden. Gruppen har en mycket låg sysselsättningsgrad och de drabbas i hög grad av arbetslöshet när de träder in på arbetsmarknaden. Deras utsatta situation visar sig också genom att närmare hälften inte deltar i arbetskraften. Detta medför att de arbetslöshetsnivåer som presenteras i olika sammanhang inte ger en fulltäckande bild över deras situation.

Rekordhög långtidsarbetslöshet riskerar att bita sig fast

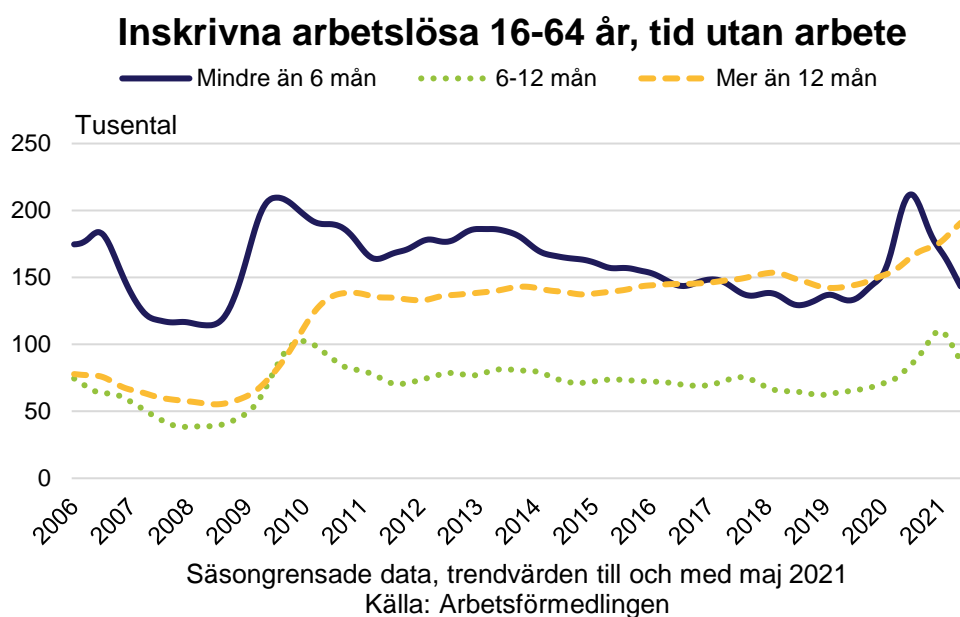
Under pandemin har efterfrågan på arbetskraft dämpats, framför allt inom hotell- och restaurang, besöksnäringen och delar av handeln. Parallellt med att fler är arbetslösa innebär det att konkurrensen om jobben har ökat och att fler har fått en svårare situation på arbetsmarknaden. Det gäller för personer som var arbetslösa innan krisen, men också för de som blivit arbetslösa under pandemin.⁵⁰

Långtidsarbetslösheten började stiga redan under hösten 2019 som en följd av avmattningen i ekonomin. Utvecklingen förstärktes sedan av pandemin när efterfrågan på arbetskraft dämpades och konkurrensen om jobben ökade. I mars

⁵⁰ Läs mer i rapporten *Långtidsarbetslöshetens utveckling i spåren av pandemin – Rekordhög långtidsarbetslöshet riskerar att bita sig fast*, Arbetsförmedlingen analys 2021:6.

2020 uppgick antalet långtidsarbetslösa till 155 000 personer. Sedan dess har antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i 12 månader eller mer fortsatt att öka och varit på rekordhög nivåer. De stora grupper som blev arbetslösa i början av pandemin och som ännu inte kommit ut i arbete har nu passerat, eller börjar närma sig, gränsen för långtidsarbetslöshet. I maj 2021 uppgick antalet långtidsarbetslösa till 189 000 personer, vilket är 31 000 personer fler jämfört med ett år tidigare. Det motsvarar 46 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa. Detta är den högsta andel långtidsarbetslösa av samtliga inskrivna arbetslösa någonsin enligt den nuvarande definitionen.⁵¹ Parallellt har antalet inskrivna arbetslösa med de längsta tiderna i arbetslöshet ökat. I slutet av maj uppgick antalet arbetslösa som varit utan arbete i mer än 24 månader till 94 000 personer, vilket är en ökning med 10 000 personer under det senaste året. Det motsvarar 50 procent av samtliga långtidsarbetslösa eller 23 procent av samtliga inskrivna arbetslösa.

Antalet inskrivna arbetslösa som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet har minskat under de senaste månaderna men är fortfarande kvar på en hög nivå. I slutet av maj hade 88 000 inskrivna arbetslösa varit utan arbete mellan sex och tolv månader, jämfört med 69 000 innan pandemin.

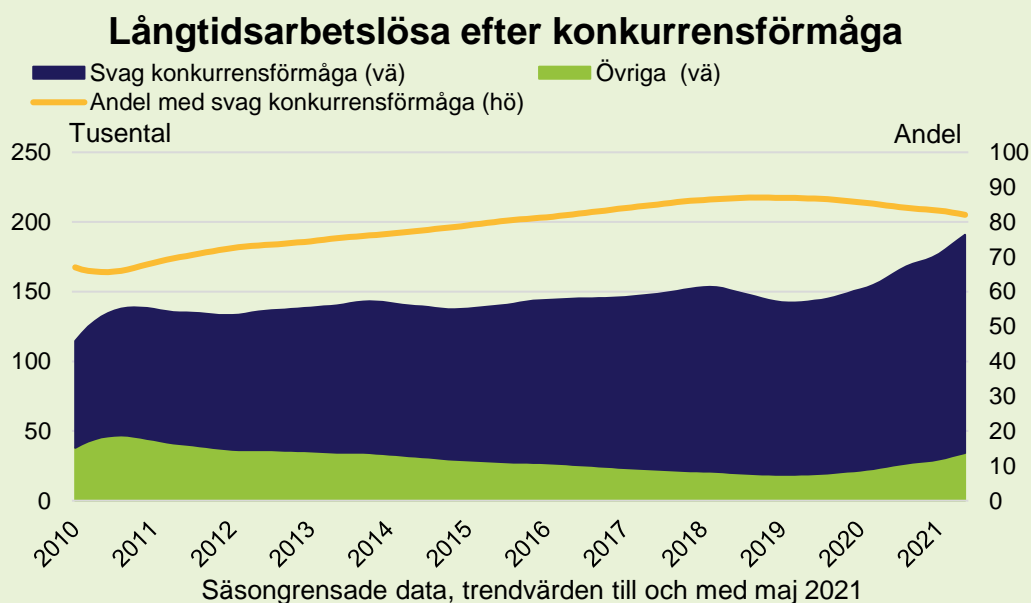
Oavsett konjunkturläge är det i allmänhet personer med kortare arbetslöshetstider som har starkast konkurrenskraft och har lättast att få arbete. När arbetsmarknaden har påbörjat sin återhämtning är det framför allt personer med kortare tider av arbetslöshet som lämnat för arbete. Det är inom gruppen som varit utan arbete i mindre än sex månader som de största förändringarna syns, vilket framkommer i diagrammet ovan. Antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i upp till sex månader uppgick till som mest 224 000 personer i juli 2020. Därefter har antalet minskat och uppgick i slutet av maj till 135 000 personer. De personer som har lämnat för arbete har nästan uteslutande minst en gymnasial utbildning.

⁵¹ Det finns statistik enligt definitionen 12 månader eller mer utan arbete från och med 2006.

Arbetsförmedlingen bedömer att antalet långtidsarbetslösa kommer att fortsätta öka under året och kan överstiga 200 000 personer. Det innebär att andelen av de inskrivna arbetslösa varit utan arbete i mer än 12 månader kan överstiga 50 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. Hur antalet långtidsarbetslösa utvecklas framöver beror dock på arbetskraftens omställningsförmåga samt hur många som påbörjar reguljär utbildning.

Fler med stark ställning har hamnat längre ifrån arbetsmarknaden

Ökningen av antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader har skett oberoende av kön, utbildning, ålder och födelseland till följd av pandemin. Samtidigt har fler personer som innan krisen hade en stark ställning på arbetsmarknaden hamnat i längre tider av arbetslöshet. Antalet långtidsarbetslösa som inte tillhör någon av grupperna med svag konkurrensförmåga har ökat med närmare 10 000 personer under det senaste året, och uppgick till 34 000 personer i slutet av maj. Det innebär att andelen långtidsarbetslösa som inte tillhörde någon av grupperna med svag konkurrensförmåga har ökat från 15 till 18 procent under tidsperioden.

I slutet av maj hade 82 procent av de långtidsarbetslösa en svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden, vilket kan jämföras 85 procent föregående år. Det innebär att fler som innan krisen hade en stark ställning på arbetsmarknaden nu har en relativt svagare position, vilket illustreras i ovanstående diagram.

Antalet långtidsarbetslösa med svag konkurrensförmåga har ökat med 21 000 personer under det senaste året och uppgick till 155 000 personer i slutet av maj. Det innebär att även antalet inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga som varit utan arbete i mer än 12 månader har ökat i spåren av pandemin. Att andelen minskar beror på att antalet långtidsarbetslösa samtidigt har ökat i jämförelsevis högre takt bland personer som inte tillhör någon av grupperna med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden.

När efterfrågan på arbetskraft ökar är det framför allt personer med kortare inskrivningstider som lämnar för arbete. Det är först senare i återhämtningsfasen som långtidsarbetslösa som inte tillhör någon av grupperna med svag konkurrensförmåga bedöms gå ut i arbete. I spåren av pandemin har antalet långtidsarbetslösa med svag konkurrensförmåga ökat, vilket beskrivs i fördjupningsrutan ovan. Det innebär att långtidsarbetslösheten sannolikt kommer att bita sig fast på en högre nivå efter pandemin. Arbetsförmedlingen bedömer att antalet långtidsarbetslösa framöver kan stabiliseras på nivåer runt 170 000 personer. Det kan sättas i relation till att 140 000 personer i genomsnitt var långtidsarbetslösa under 2010-talet.

Vilka yrken bryter långtidsarbetslöshet?

Ett framåtsyftande perspektiv på långtidsarbetslöshet är vilka yrken det är som bryter den. I en kommande rapport beskrivs vilka yrken tidigare långvarigt arbetslösa har två år efter utskrivningen från Arbetsförmedlingen. Uppföljningen baseras på långtidsarbetslösa som lämnade Arbetsförmedlingen för jobb mellan 2012 och 2015.

Tidigare långvarigt arbetslösa arbetar oftare i yrken med lägre kvalifikationskrav än genomsnittet på arbetsmarknaden. De är överrepresenterade inom yrken med låga eller inga krav på formell utbildning samt i gymnasiala yrken. Samtidigt är de underrepresenterade i jobb som ofta kräver en eftergymnasial utbildning.

För kvinnor är de vanligaste yrken som bryter en långvarig arbetslöshet *Undersköterska, Städare, Vårdbiträden, Personliga assistenter* samt *Barnskötare*. Motsvarande för män är *Buss- och spårvagnsförare, Övriga servicearbetare, Lager- och terminalpersonal, Städare* samt *Lastbilsförare*. Precis som för arbetsmarknaden i stort är kvinnor i högre utsträckning orienterade mot yrken i offentlig sektor.

För långtidsarbetslösa med svag konkurrensförmåga är arbetsmarknaden särskilt begränsad. Denna grupp är än mer koncentrerad till yrken med låga eller inga krav på formell utbildning, såsom *Städare, Restaurang- och köksbiträden* och *Övriga Servicearbetare*, än vad övriga långtidsarbetslösa är.

Stora utmaningar på arbetsmarknaden

Utsikterna på arbetsmarknaden ser ljusare ut framöver men återhämtningen är ojämn över näringsgrenar och grupper av arbetslösa. Trots att återhämtningen har påbörjats finns det stora utmaningar på arbetsmarknaden. Det handlar dels om ett stort antal långtidsarbetslösa, dels om att strukturomvandlingen medför andra krav på arbetskraftens kompetenser. Det finns därför ett stort behov av utbildning och omställning för att möta utmaningarna framöver.

Återhämtningen på arbetsmarknaden kommer inte alla till del

Ett stort antal långtidsarbetslösa är den största utmaningen under prognosperioden. Redan under hösten 2019 ökade antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader till följd av en dämpad jobbtillväxt, färre subventionerade anställningar och en ökad strukturomvandling på arbetsmarknaden. Till följd av pandemin har långtidsarbetslösheten ökat i hög takt och i slutet av maj uppgick antalet långtidsarbetslösa till rekordhöga 189 000 personer som varit utan arbete i mer än 12 månader. Det innebär att de långtidsarbetslösa utgör 46 procent av det totala antalet inskrivna arbetslösa, vilket är den högsta andelen någonsin. Arbetsförmedlingen bedömer att denna andel kan överskrida 50 procent och att antalet riskerar att överstiga 200 000 personer under prognosperioden.

Trots att arbetsmarknaden var stark under 2010-talet fanns det ett stort antal inskrivna arbetslösa. Det beror på att många arbetslösa saknade gymnasial utbildning och de kompetenser som arbetsgivarna efterfrågade. Detta var en bidragande orsak till att långtidsarbetslösheten, som vanligtvis släpar efter, började öka anmärkningsvärt tidigt under konjunkturavmattningen som inleddes hösten 2019. Att krisen påskyndat strukturomvandlingen, med andra och i vissa fall högre kompetenskrav som följd, innebär samtidigt att situationen har blivit ännu svårare för personer som redan före krisen var arbetslösa och som har hamnat ännu längre ifrån arbetsmarknaden. Därmed riskerar strukturarbetslösheten att bita sig fast på en högre nivå.

Till följd av krisen har långtidsarbetslösheten ökat på bred front där nya grupper hamnat i längre tider av arbetslöshet. Många av dem som har blivit arbetslösa under pandemin, men inte kommit ut i arbete, är personer med minst gymnasial utbildning och färsk arbetslivserfarenhet. I normala tider skulle dessa ha en relativt stark ställning på arbetsmarknaden och därför förväntas hitta ett arbete relativt snabbt. Men den snabba strukturomvandling som nu sker, med nya konsumtionsbeteenden och en snabb digital transformation inom flera områden, innebär att många arbetstillfällen som försvunnit under pandemin inte kommer tillbaka. I andra fall kan det röra sig om jobb där arbetsuppgifterna ändrat karaktär på grund av den tekniska utvecklingen. Det innebär att en del personer som blivit arbetslösa under krisen får det svårare att komma ut i arbete. Det kan exempelvis handla om personer med gymnasieutbildning som förlorat sitt arbete inom handeln eller industrin.

För att motverka den höga långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser inom arbetsmarknadspolitik, men också inom andra politikområden. Fler långtidsarbetslösa behöver ta del av insatser för att det ska vara möjligt att bryta den pågående utvecklingen. För att öka chansen för fler långtidsarbetslösa att långsiktigt komma i arbete behöver betydligt fler än idag påbörja studier. För dessa finns möjligheterna till utbildning i huvudsak inom det reguljära utbildningsväsendet. Det handlar både om kommunal vuxenutbildning och yrkesutbildning för personer med kort utbildning, men även arbetsmarknadsutbildningar och rekryteringsutbildningar för personer som är i behov av kompetensutveckling eller av att yrkesväxla. Det finns dock flaskhalsar avseende hur många som kan påbörja vuxenutbildning kopplade till individrelaterade faktorer. Även regelverk och ekonomiska villkor kan i hög grad hålla tillbaka studiedeltagandet för arbetslösa som är i behov av utbildning. Att förenkla regelverken samt tydliggöra utbildningsvägar och hur olika ekonomiska stöd förhåller sig till varandra är viktigt för att underlätta så att fler kan påbörja studier.⁵²

Betydligt fler som står längre ifrån arbetsmarknaden behöver också gå till olika former av subventionerade anställningar, exempelvis nystartsjobb. Forskning har visat att subventionerade anställningar är en viktig komponent för att fler personer som står långt ifrån ska närma sig arbetsmarknaden. Arbetsplatsförlagda insatser skapar bland annat möjlighet till exempelvis arbetslivserfarenhet, språkträning och nätverk. För de personer som står långt ifrån arbetsmarknaden behövs dessutom ofta en kedja av insatser där praktik och andra arbetsplatsförlagda insatser är viktiga delar för att bryta arbetslösheten.⁵³ Att stödja arbets sökande med ekonomiskt bistånd att uppnå egen försörjning är en viktig gemensam uppgift för Arbetsförmedlingen och kommunerna. Det medför att samverka med kommuner blir avgörande framöver, framför allt då en av fem inskrivna arbetslösa uppskattas vara biståndsmottagare.⁵⁴

Ökade obalanser kan försvåra matchningsläget framöver

Utsikterna i både ekonomin och på arbetsmarknaden ser ljusare ut framöver. Det innebär att efterfrågan på arbetskraft kommer att öka. På sikt kommer det oavsett konjunkturläge att finnas en stor efterfrågan på utbildad arbetskraft, vilket bland annat drivs av en förändrad demografi med framför allt fler äldre i befolkningen. Det medför ett fortsatt stort behov av personal inom offentlig verksamhet, exempelvis inom vård och omsorg. Samtidigt bidrar den fortsatta digitaliseringen till att det kommer finnas ett stort behov av kompetenser inom teknik, data och it.

Det är troligt att arbetsgivare kommer att uppleva en ökad brist på arbetskraft med efterfrågade kompetenser under prognosperioden trots att arbetslösheten fortfarande är hög. Det grundar sig dels på att det redan innan pandemin fanns en begränsad tillgång till arbetskraft med efterfrågade kompetenser, dels på att kompetenskraven ökat eller förändrats i spåren av den påskyndade strukturomvandlingen. En mer avancerad arbetsmarknad ställer högre krav på arbetskraftens kompetenser då innehållet i vissa yrken förändras och andra yrken försvinner, vilket riskerar att öka

⁵² Läs mer i rapporten *Flaskhalsar vid övergång till reguljär utbildning*, Arbetsförmedlingen analys 2018:6.

⁵³ Läs mer i rapporten *Matchningsinsatser för personer som nyligen fått uppehållstillstånd - delrapport från socialfondsprojektet Jämställd etablering*, Arbetsförmedlingen analys 2020:3.

⁵⁴ Läs mer i rapporten *Arbets sökande med ekonomiskt bistånd*, Arbetsförmedlingen analys 2021:12.

obalanserna. Även om alla jobb som försvunnit inte kommer tillbaka så kommer nya jobb skapas där andra kompetenser efterfrågas. Arbetskraften har därför ett behov av omställning och utbildning.

För att minska obalanserna på arbetsmarknaden framöver behöver tillgången på efterfrågade kompetenser öka för att motsvara de kompetenskrav som finns på arbetsmarknaden. Det blir därför helt centralt att underlätta samt att motivera och vägleda fler till utbildning som leder till arbete. Mer flexibla möjligheter för utbildning, omställning och kompetensutveckling är därför nödvändiga. Samtidigt behöver utbildningssystemet bli mer lättöverskådligt för att underlätta möjligheten för arbetslösa i behov av utbildning att påbörja studier.

Det kan också krävas utbildning och omställning för personer som blivit arbetslösa till följd av den påskyndade strukturomvandlingen under pandemin, exempelvis inom delar av handeln och industrin. Dessa personer kan behöva byta yrke eller bransch samtidigt som det kan krävas en större geografisk rörlighet. En fullföljd gymnasieutbildning är dock fortsatt den enskilt viktigaste möjligheten för att varaktigt etablera sig på svensk arbetsmarknad. Det visar sig bland annat genom att personer som saknar gymnasial utbildning är överrepresenterade bland de inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen. De som lämnat för arbete när arbetsmarknaden har kommit igång är framför allt personer minst en gymnasial utbildning.

Arbetsgivarna har också ett stort ansvar för den långsiktiga kompetensförsörjningen. Det är viktigt att arbetsgivare skapar förutsättningar för livslångt lärande och kontinuerlig kompetensutveckling, så att de anställdas kvalifikationer kan möta de nya krav som följer av strukturomvandlingen. Det gäller i synnerhet för de branscher som har drabbats hårt, och som kan få bestående effekter av krisen, exempelvis resebranschen och handeln. Det handlar också om att förbättra arbetsvillkoren för att kunna behålla befintlig personal och för att kunna attrahera fler personer till utbildningar kopplade till bristyrken.

Bilagor

Bilaga 1. Nyckeltalstabeller

Arbetsmarknad, bedömningar för 2021-2022

	Utfall		Bedömning	
	2019 ²	2020 ²	2021 ³	2022 ³
Befolkning (15-74 år)*	0,7	0,4	0,1	0,3
Arbetskraft (15-74 år)*	1,2	0,3	0,2	0,4
Sysselsatta (15-74 år)*	0,7	-1,3	-0,1	1,5
Arbetslöshet (15-74 år)**	6,8	8,3	8,5	7,5
Relativa arbetskraftstal (15-74 år)**	73,3	73,3	73,4	73,4
Sysselsättningsgrad (15-74 år)**	68,3	67,2	67,1	67,9
Inskrivna arbetslösa (16-64 år) ¹ ***	349	437	415	380
Arbetslöshetsnivå (16-64 år) ****	7,0	8,5	8,0	7,4

1) Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik

2) Enligt den gamla AKU-definitionen

3) Enligt den nya AKU-definitionen

Observera att AKU-bedömningar bör tolkas med försiktighet i förhållande till tidigare år

* procentuell förändring

** procent

*** tusental

**** som andel av den registerbaserade arbetskraften

Källa: SCB (AKU) och Arbetsförmedlingen

Bilaga 2. Arbetsförmedlingens prognoser

Syfte

Arbetsförmedlingens prognosarbete har som huvudsyfte att ge kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden. Det ska på så sätt stödja arbetet med att vägleda arbetssökande mot utbildning eller matcha dem mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov. Prognosresultaten är också ett viktigt underlag för att planera Arbetsförmedlingens verksamhet. Det övergripande syftet är att bidra till att skapa goda förutsättningar för en välfungerande arbetsmarknad.

Ny insamlingsmetod sedan 2020

Arbetsförmedlingen genomgår stora förändringar till följd av myndighetens nya uppdrag i januariavtalet. De nya förutsättningarna har bidragit till att Arbetsförmedlingen bytt insamlingsmetod för undersökningarna under 2020. Myndigheten har gått från den tidigare metoden där arbetsförmedlare intervjuade arbetsgivare till att istället, med hjälp av Statistiska centralbyrån (SCB), skicka ut webbenkäter till arbetsställen. Prognosundersökningens svarsfrekvens var betydligt högre när den baserades på en intervjuundersökning, då den uppgick till omkring 80 procent. Resultaten sedan 2020 är därför behäftade med större osäkerhet.

Metod och undersökningens genomförande

Arbetsförmedlingens prognoser baseras på webbenkäter som skickats till ett stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömning om efterfrågan på deras varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagets kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, arbetskraftsbrist samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen av sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning. Enkätresultaten är grundläggande för prognosarbetet och utgör ett viktigt underlag för i synnerhet de regionala prognosbedömningarna.

Urvalsdesign

Underlaget utgörs av Statistiska centralbyråns (SCB:s) företagsdatabas (FDB), där ramobjektet är alla aktiva arbetsställen enligt SAMU-systemets novembermätning, året innan urvalet används. Urvalet används under ett år och två prognosomgångar, med insamling under ungefär sex veckor kring mars-april respektive september-oktober. FDB-uppgifterna uppdateras innan leverans det aktuella året. Urvalet är uppdelat i privata och offentliga arbetsgivare och totalt dras cirka 14 000 respektive

2 500 arbetsställen.⁵⁵ Båda urvalen är designade för att vara representativa utifrån arbetsställets tillhörighet avseende näringsgren, geografisk region och storleksklass. Såväl det privata som det offentliga urvalet är stratifierat utifrån nio stratum för näringsgrenar, enligt tabellen nedan. Utöver det finns för det privata urvalet fem stratum för arbetsställestorlek och 42 för regioner, vilket totalt ger 1 890 möjliga stratum. För det offentliga urvalet finns sex stratum för arbetsställestorlek och 21 för regioner (länsnivå), alltså totalt 1 134 möjliga stratum.⁵⁶ I varje stratum dras ett obundet slumpmässigt urval (OSU) genom Neyman-allokering och utifrån antalet anställda.

Näringsgrenstratifiering ⁵⁷	SNI 2007
Jord- och skogsbruk (A)	1-03
Industri (B-E)	05-33, 35-39
därav övrig tillverkning, exkl. utvinning, energi och miljö	05-24, 31-32
därav tillverkning av verkstadsvaror	25-30, 33
Byggverksamhet (F)	41-43
Handel (G)	45-47
Transport (H)	49-53
Hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster (I, R och S)	55-56, 90-96
Information och kommunikation (J)	58-63
Finansiell verksamhet och företagstjänster (K-N)	64-82
Utbildning samt vård och omsorg och sociala tjänster (P och Q)	85-88

Näringsgrensindelning

Utgångspunkten för branschbeskrivningarna i Arbetsförmedlingens prognosarbete är indelningen i SCB:s Arbetskraftsundersökningar (AKU), baserat på SNI 2007 enligt tabellen ovan. I gruppen privata tjänster ingår näringsgrenarna handel, transport, hotell och restaurang, personliga och kulturella tjänster, information och kommunikation samt finansiell verksamhet och företagstjänster. I gruppen offentliga tjänster ingår näringsgrenarna utbildning samt vård och omsorg och sociala tjänster. I offentliga tjänster ingår både offentliga och privata utförare.

Svarsfrekvenser

I den aktuella undersökningen samlades svaren in från tidigast 23 februari till 15 april 2021. Urvalet bestod av 14 000 arbetsställen i näringslivet och svarsfrekvensen

⁵⁵ Fram till hösten 2020 har det offentliga urvalet totalundersökts med utgångspunkt i Arbetsförmedlingens kartläggning av den offentliga verksamheten i Sveriges regioner och kommuner. Därefter har det offentliga urvalet dragits enligt samma urvalsdesign som gäller för det privata urvalet.

⁵⁶ Urvalet är fördelat på storleksklasserna 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100+ anställda för det privata urvalet och 100-199 och 200+ anställda för det offentliga. I varje stratum utom den största storleksklassen i respektive urval, som totalundersöks, måste minst tio arbetsställen ingå. Om det inte uppfylls slås stratum ihop med avseende på (mindre) storleksklass tills villkoret är uppfyllt.

⁵⁷ Näringsarna 64201, 64202, 78100, 78200, 85591, 84 är undantagna. Därmed ingår inte bemanningsföretag, men information inhämtas om inhyrd arbetskraft från både offentliga och privata arbetsgivare.

uppgick där till 34,2 procent. Urvalet av offentliga arbetsgivare bestod av 2 501 arbetsställen och svarsfrekvensen uppgick till 37,1 procent.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågeutvecklingen de kommande sex månaderna. Arbetsgivarnas bedömningar sammanställs till netttotal. Undersökningen på våren genomförs under andra kvartalet och höstundersökningen under fjärde kvartalet. Värden för första och tredje kvartalet tas fram med linjär interpolering. Därefter säsongrensas netttotalen med X11-Arima för att därefter standardiseras med medelvärdet 0 och standardavvikelsen 1. I ett sista steg transformeras tidsserien till ett index med medelvärde 100 och standardavvikelse 10.

Tolkningen av efterfrågeindikatorn blir således att värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden under 100 på ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 på ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Bilaga 3. Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik

Uppgifterna om inskrivna arbetssökande i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik hämtas ur det operativa förmedlingssystemet. Statistiken över arbetssökande är uppdelad på olika sökandekategorier. Uppgifterna om anmälda platser omfattar rekryteringsbehov som arbetsgivare anmält direkt till Arbetsförmedlingen, främst via självservicesystemet Annonsera Direkt eller som direktöverförda platser. Varselstatistiken avser de driftsinskränkningar som omfattas av Lag (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder, den så kallade främjandelagen.

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik ska inte förväxlas med den officiella arbetsmarknadsstatistiken som tillhandahålls av Statistiska centralbyrån (SCB). SCB:s uppgifter om bland annat sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraften utgår från månatliga arbetskraftsundersökningar (AKU). Vid jämförelser med statistik från andra länder ska alltid SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik användas. Till följd av olika definitioner och metoder för uppgiftsinsamling redovisar AKU och Arbetsförmedlingens registerbaserade verksamhetsstatistik inte samma antal eller andel arbetslösa. Alla som redovisas som arbetslösa i AKU är inte inskrivna på Arbetsförmedlingen och alla som är inskrivna på Arbetsförmedlingen är inte arbetslösa i AKU. SCB har publicerat flera studier som jämför nivå och sammansättning av arbetslösheten enligt respektive källa.⁵⁸

I denna rapport är analyser och beskrivningar av utvecklingen för arbetssökande som är inskrivna på Arbetsförmedlingen baserade på delgruppen *inskrivna arbetslösa*. Denna grupp utgörs av summan av antalet öppet arbetslösa och antalet sökande i program med aktivitetsstöd. Gruppen inskrivna arbetslösa innehåller de kategorier av arbetssökande som bäst illustrerar den konjunkturrelaterade utvecklingen på arbetsmarknaden.

- *Öppet arbetslösa* är arbetssökande är inskrivna på en arbetsförmedling, är utan arbete, som aktivt söker och omgående kan tillträda ett arbete samt inte deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.
- *Sökande i program med aktivitetsstöd* deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstöd är den sammanfattande benämningen på den ersättning som deltagarna i programmen erhåller.

Inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden

Inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden innefattar följande grupper:

- Inskrivna arbetslösa med högst förgymnasial utbildning
- Inskrivna arbetslösa med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Inskrivna arbetslösa som är utomeuropeiskt födda

⁵⁸ Se exempelvis "Arbetslös – inte samma sak hos SCB och Arbetsförmedlingen", december 2018.

- Inskrivna arbetslösa i åldrarna 55–64 år

De tal som presenteras avseende inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga är rensade från dubbelräkningar. Det innebär att en arbetssökande, som i praktiken kan ingå i flera av delgrupperna med svag konkurrensförmåga, endast räknas en gång.

Definitionen av inskrivna arbetslösa med svag konkurrensförmåga grundas på respektive delgrupps arbetslöshetsmönster. Två kriterier har använts för att definiera vilka kategorier av arbetslösa som ingår i begreppet:

- Arbetslöshetens nivå
- Arbetslöshetstiden

Dessa två kriterier ger en god bild av vilka grupper som generellt sett har betydligt svårare än andra arbetssökande att nå en fast förankring på arbetsmarknaden.

Det är dock viktigt att understryka att de individuella förutsättningarna skiljer sig åt inom gruppen med svag konkurrensförmåga på arbetsmarknaden. Att tillhöra en eller flera av delgrupperna behöver alltså inte för den enskilde innebära att man har svårt att finna ett arbete. Detta även om gruppen som helhet har en svagare konkurrensförmåga på arbetsmarknaden jämfört med personer som inte tillhör någon av delgrupperna. I statistiska sammanhang är det dock en klar fördel att utgå ifrån aggregerade grupper för att spegla utvecklingen för arbetssökande som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Registerbaserad arbetskraft bas för den relativa arbetslösheten

I Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik används en registerbaserad arbetskraft som bas för redovisningen av den relativa arbetslösheten. I den officiella arbetslöshetsstatistiken från SCB relateras däremot arbetslösheten till arbetskraften enligt AKU. SCB:s uppgifter om arbetskraftens storlek har nackdelen att de inte är möjliga att bryta ner på lokal nivå eller på mindre grupper av arbetssökande. Därmed har Arbetsförmedlingen valt att redovisa inskrivna arbetslösa som andel av den registerbaserade arbetskraften.

Den registerbaserade arbetskraften består av två delar:

- Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik, RAMS) som består av alla som bor i en kommun och som jobbar i kommunen eller som pendlar till ett jobb i en annan kommun.
- Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen, det vill säga summan av öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd.

Uppgiften om antalet förvärvsarbetande avser november månad senast tillgängligt år, medan uppgiften om antalet arbetssökande uppdateras varje månad.

Bilaga 4. Förteckning över fördjupningar

Våren 2021

- Arbetsförmedlingens nya yrkesprognoser
- Äldre som förlorat jobbet under pandemin riskerar att fastna i arbetslöshet
- Fler med stark ställning har hamnat längre ifrån arbetsmarknaden

Hösten 2020

- På längre sikt bedöms bristen på arbetskraft att kvarstå
- Svårare för arbetslösa med svag konkurrensförmåga
- Antalet inskrivna arbetslösa innan pandemin jämfört med finanskrisen 2008

Våren 2020

- En ny typ av kris
- De flesta varslade blir inte arbetslösa
- Svårare arbetsmarknadssituation för dem med tillfälliga anställningar
- Många långtidsarbetslösa har kort utbildning

Hösten 2019

- Fler deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin
- Neddragning av extratjänster drabbar främst kvinnor

Våren 2019

- Sysselsättningsökningen beroende av utrikes födda
- Utbildningsnivå avgörande för utrikes födda kvinnor
- Progression bland deltagare i etableringen

Hösten 2018

- Brist på arbetskraft inom vård, skola och omsorg
- Ett regionalt perspektiv på befolkningsutvecklingen

Våren 2018

- Var jobbar personer utan gymnasieutbildning?
- Utrikes födda är nödvändiga för arbetskraftsförsörjningen

Rapporten *Arbetsmarknadsutsikterna* publiceras två gånger per år och är en del av Arbetsförmedlingens prognosverksamhet. På vår webbplats arbetsformedlingen.se/prognoser finns alla våra prognoser samt mer information om vårt prognosarbete.

På vår webbplats finns också *Hitta yrkesprognoser*. Där beskrivs jobbmöjligheterna på kort och på lång sikt för närmare 200 olika yrken.

På vår webbplats finns även *Hitta yrken* som innehåller detaljerade beskrivningar av ett stort antal yrken.

Arbetsförmedlingen
113 99 Stockholm
Telefon 0771-60 00 00
www.arbetsformedlingen.se